GERÇEĞE DOĞRU
zafer
BİLİM-ARAŞTIRMA • KÜLTÜR-SANAT DERGİSİ

ARALIK
2021

FİYAT:
12,5 TL

STRESİ YÖNETMENİN YOLLARI

BİR YANLIŞ KAÇ DOĞRUYU GÖTÜREBİLİR?

FAİZ, TOPLUMSAL BARIŞ VE REFAHI NASIL ENGELLİYOR?

ALTIN YUMURTLAYAN BAKTERİLER

HZ. ÂDEM'İN GENETİK İZİ

ÖNEMLİ HATIRLATMA
Dergileri ellerine ulaşmayan okuyucularımız, her ayın 20'sine kadar abone servisimize bildirdikleri takdirde
bir sonraki sayımızla birlikte ücretsiz olarak tekrar yolluyoruz.

Abone Servisi İletişim Bilgileri
abone@zaferdergisi.com
0 549 505 60 01 - 02 - 03

Sizlerle

Aralık 2021

Merhaba değerli dostlarımız,

Zamanın ne kadar çabuk geçtiğini ard arda gelen yeni sayılarımızla daha bir hissediyoruz. Bir bakıyoruz yıl sonu gelmiş bile... Zaman görece bir kavram, ayetlerden öğrendiğimize göre, kıyamet günü de insanlar dünyada bir gün civarı kaldıklarını söyleyeceklermiş.

...

Peygamberler tarihi aynı zamanda insanlığın okulu hükmünde; tüm peygamberler insanlığı Peygamberimiz Hz. Muhammed'e (asm) ve Kur'an'a hazırladılar. Ve insanlığın kıyamete kadar rehberi, öğretmeni, kılavuzu, Son Nebi Hz. Muhammed; tüm insanlığın kitabı da Kur'an oldu.

Peygamberlerin insanlığın sadece manevi kemalinde değil, maddi terakkisinde de çok önemli, hatta mucizeler eliyle teknik gelişmelerin tohumlarını ekmek hükmünde katkıları oldu. İnsanın kendisine takdir edilen ve yaratılış hikmetini gerçekleştireceği maddi manevi kemal noktasına doğru yürüyüşü peygamberler eliyle oldu. Ve sonuçta tek bir peygamberden ve tek bir Kitap'tan ders alacak seviyeye; dünyada halife olma olgunluğuna ulaştırıldı.

Necip Fazıl, biraz mübalağa gibi de görünse bu gerçeği kendi üslubuyla şöyle ifade eder: "Eğer peygamberler olmasaydı, beşeriyet tekerleği bulmak değil, yemek yemek için ağzını bulamazdı."

Aynı gerçeği, bir gün Boğaz'dan vapurla karşıya geçerken kendisine "Peygamberlere ne gerek vardı?" diye soran bir ukalaya, okuduğu kitaptan başını kaldırmadan verdiği etkili cevapta da yineler: "Niye vapura bindin? Karşıya kendin geçseydin ya!.."

Evet insanın ruhlar âleminden başlayan, anne karnı, dünya, berzah ve mahşere, oradan da ebedi karar kılacağı yerine kadar uzun bir yolculuğu var. Kılavuzsuz bir adım atamayan insan bu kadar uzun yolu, Allah'ın nuru ve tayin ettiği rehberi olmadan sağ salim nasıl bitireceğini düşünüyor!..

Kur'an'da insanın bu yolculuğu, güneşin ışığı altında ilerleyen kişi ile, sadece şimşek çakıp bir anlık aydınlattığında adım atabilen kişi örneğiyle kıyaslanır. Vahiy güneşinin altında ve kılavuzlu olarak selametle yürümek mi, yoksa karanlıklar içinde el yordamıyla yolunu bulmaya çalışmak mı!.. Hangisiyle varılacak yere ulaşılır?

Gerçi modernizm, vahyin yerine aklı koyup, bilimi de peygamberi yaptı. Her şeye getirdiği "bilimsel açıklamalarla" ve "isim koymakla," insanları o şeyin anlaşılmış olduğuna, başka bir deyişle yaratıcısı olması gerekmediğine, tesadüfen olduğuna inandırdı. Ve insanları büyük bir aldanışa sürükledi. Oysa açıklamasını bulunca ne değişiyor?.. Bu yazıları nasıl gördüğünüzü açıklayınca, bu görme olayını siz mi yaratmış oluyorsunuz; ya da açıklayınca tesadüfen mi oluyor!? Elinizdeki cep telefonunun nasıl yapıldığını açıklayınca, o kendi kendine mi ortaya çıkmış, kendi başına mı çalışmakta oluyor? Bence bu zamanın en büyük vesvesesi bu: her şeye bir izah getirip, o şeyin Allah ile olan bağını gizlemek. Adeta aydınlatma iddiasıyla yapılan her bilimsel izah, insanları karanlığa gömüyor.

Oysa hiç "şeytanın adımlarını" takip etmeye gerek yok. Hakkı yerine koyup Allah'ı inkâr etmeden kâinatı incelemek, araştırmak, teknik buluşlar için çalışmak, zaten insanın yaratılış hikmetinin maddi kısmını gerçekleştirmek oluyor. Kendi eserlerine gelince binbir telif kanunuyla koruyanlar, Allah'ın eserlerini sahipsiz mi sanıyorlar? Elbette sınav devam ettiği için dokunulmuyor ama bunun da bir süresi var. Yani aldanmakta fayda yok, bizi burada durdurmuyorlar, ahirete sevkiyat var...

...

540. sayımıza geldik. İnsanın bu kadim yolculuğunda ona faydalı olmak için yola çıkmış bu gönüllüler kervanında binlerce kişinin emeği ve katkısı var. Ve abone olarak bu hizmetin devamına destek olan okuyucularımız. Allah razı olsun; bu emeklerin, fedakârlıkların en güzel şekilde mükâfatını versin... Amin.

...

Gayret, çalışmak, sefer bizim; zafer Allah'ın...

— Editör

Ulusal Süreli Yayın

Aralık, 2021

Fiyatı: 12,5 TL (KDV dahil)

İmtiyaz Sahibi:

Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği

İktisadi İşletmesi

Şirket Adına Yetkili: Cavit Çağlar

Genel Yayın Yönetmeni: Prof. Dr. Sefa Saygılı

Yazı İşleri Müdürü ve Editör: Suat Ünsal

Kapak Grafik-Tasarım: Mücahit Taşkın

Abone Servisi: Betül Büken - Sibel Aydın - M. Çağla Karaca

abone@zaferdergisi.com

Gerçeğe Doğru Zafer Dergisi

Adres: Orta mah. Pazar geçidi sk. No: 20 Adapazarı, Sakarya

Abone Merkezi ve İletişim Adresleri

Orta mah. Pazar geçidi sk. No: 20 Adapazarı, Sakarya

www.zaferdergisi.com / zaferabone@gmail.com

İRTİBAT TELEFONLARI: 0 549 505 60 01 - 02 - 03

Nasıl Abone Olabilirsiniz?

Dergimize abone olmak ve yenilemek için telefonla arayabilirsiniz.

zaferabone@gmail.com adresine

isim, adres, telf. ve e-mail bilgilerinizi yollayabilirsiniz.

Abone Ücretleri

Yurt İçi abone ücreti (12 sayı, 1 yıllık): **200 TL** /KDV dahil

Yurt Dışı abone ücreti (12 sayı, 1 yıllık): Avrupa **45 EURO**

ABD: **55 USD** - Avustralya: **65 AUD**

Abone Ücretini Nasıl Ödeyebilirsiniz?

1- Kredi kartı numaranızı bize bildirerek ya da internet sitemizden ödeme yapabilirsiniz.

2- Bir PTT şubesine giderek POSTA ÇEKİ hesabımıza yatırabilirsiniz. (Lütfen posta çeki üzerine isminizi yazmayı unutmayınız.)

POSTA ÇEKİ HESAP NO: 170 880 68

Alıcı adı: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi

3- Ayrıca aşağıdaki BANKA HESAP nolarına abone ücretinizi ödeyebilirsiniz.

Banka Hesap numaraları

Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi

TL HESAP NUMARALARI

(Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi)

-Kuveyt Türk Katılım Bankası İBAN: **TR18 0020 5000 0957 7519 4000 01**

-Türkiye Finans Katılım Bankası İBAN: **TR59 0020 6001 0903 7795 3900 01**

EURO ve USD HESAP NUMARALARI

(Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi)

-Kuveyt Türk Katılım Bankası

EUR: TR07 0020 5000 0957 7519 4001 02 BIC/Swift Code: KTEFTRIS

USD: TR34 0020 5000 0957 7519 4001 01 BIC/Swift Code: KTEFTRIS

Baskı-Cilt: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş. Cihangir Mahallesi Güvercin Caddesi No:3/1 Baha İş Merkezi, A Blok Kat:2 34310 Haramidere/İstanbul

www.mega.com.tr Tel: 0 212 412 17 00 Sertifika No: 44452

içindekiler

SATIR / ARASI

Muhammed İkbal,

söze üflenen ruhun fısıltısını hissediyor, hesabı sonsuzluğa çıkarıyor. "Bir matematikçi başaramaz ama bir şair tek bir mısrasına sonsuzluğu sığdırabilir..."

Peyami Safa,

insanı tanımlarken, yaratılış ağacına verilen ilahî emeğin sonucunu da işaretliyor: "İnsan, dünyanın en geç olgunlaşan meyvesidir."

Max Frisch,

sözün yetmediği, sessizliğin konuştuğu o anlamlı boşlukları haber veriyor:

"Önemli olan söylenmeyendir, sözcüklerin arasında kalan boş alanlardır."

İmam Gazalî,

dünya mülkünü özetliyor, servetini batacak şeylere yükleyen bizleri uyarıyor. Sözün hakikisi gönlümüze kıymık oluyor: "Sahip oldukların ancak gemi battığında kaybolmayacak şeylerdir."

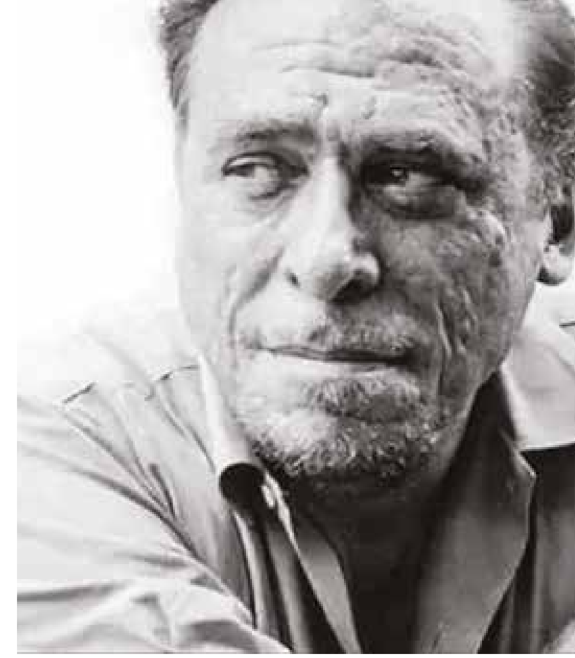

İki sene önce kızım 'baba, hadi sokakta keşif yürüyüşü yapalım' dediğinde, 'bizim sokakta keşfedilecek ne var ki' diye düşünmüştüm.

Kızımın temposu yüzünden oldukça yavaş geçen o keşif gezisinden döndüğümde de kendimden çok utanmıştım.

Çünkü bizim sokakta kırkı aşkın farklı çiçek ve bitki, onu aşkın farklı hayvan yaşıyordu. 10 yıldır hiç fark etmemiştim.

— İsmail Kılıçarslan

Hangi çiçek, diğerini "sarı açtı" diye ayıplar?
Hangi kuş, "farklı ötünce" diğerine yasak koyar?
Derisinden, dilinden ötürü öldürülüyor insanlar.
Ah insanlar! Her şeyi bulup kendini bulamayanlar...
— C. Bukowski

Osman Nuri Topbaş,

kaderin en güzelinin adresini veriyor. Muhammedî bir kadere çağırıyor alnımızı. Secdelerin serinliğinde: "İnsan, muhabbet duyduğu kişinin kaderinden pay alır."

ALTIN YUMURTLAYAN BAKTERİ!..

PROF. DR. FATİH SATIL

Amerikalı bilim insanları, kimyasal maddeyi som altına çeviren bir bakteri buldular.

Michigan Eyalet Üniversitesi Mikrobiyoloji ve Moleküler Genetik Bölümü'nden Prof. Kazım Kashefi ile Doç. Dr. Adam Brown, "Cupriavidus metallidurans" adı verilen bakterilerin doğada bulunan zehirli ve atık maddeleri yediğini ve bir hafta içinde bu kimyasal maddeleri %99,9 oranında som altına dönüştürerek attığını gözlemledi.

Çok sayıda ağır metalin bulunduğu topraklarda yaşayan çubuk şeklindeki bu bakteriler toprakta bulunan ağır metalleri sindirme kabiliyetinde yaratılmışlar.

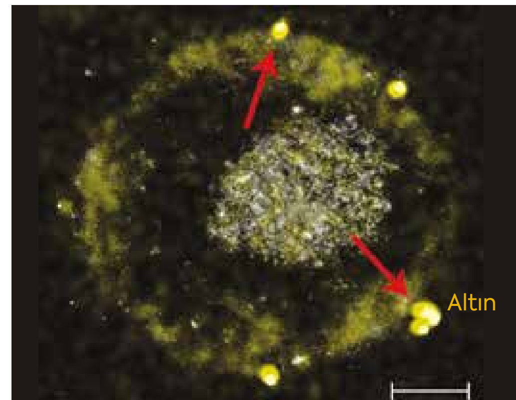
Aslında altın ve bakır madeni sıradan canlıların bünyesine fazla alındığında canlının zehirlenmesine neden olur. Fakat bu bakteriler öyle bir özellikte yaratılmışlar ki, sanki bir yüksek kimya mühendisi gibi çalışarak vücuda alınması zor bir formda olan bakır ve altın metalini bir dizi kimyasal süreçten geçirerek vücudunun iç kısımlarına kadar alabilecek özelliklerle donatılmışlar.

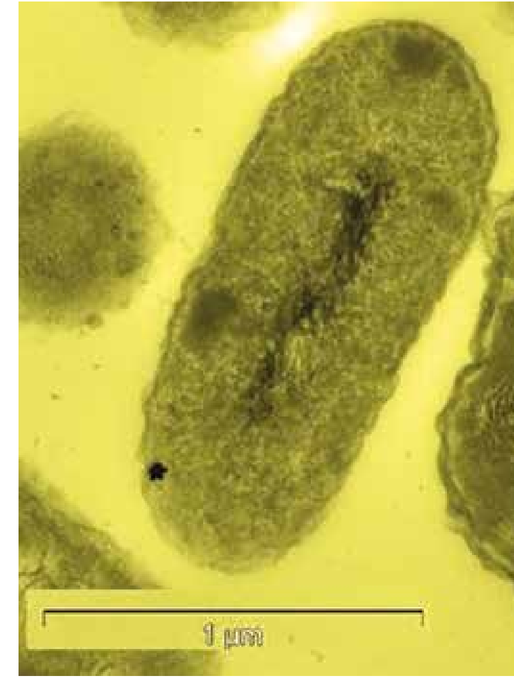
Altın bakterileri kendilerine bahşedilen bu özellikleri sayesinde bünyesine aldığı altın ve bakır bileşenlerini emilimi zor bir forma dönüştürerek bünyesine girmesine engel oluyor. Sonrasında, fazla bakır ve altını hızlıca dışarı atan canlı zehirlenmekten kurtulmuş oluyor.

ALTIN BAKTERİLERİNDE ALTIN NASIL ÜRETİLİYOR?

Bakır, C. metallidurans bakterisi için hayati bir elementtir, ancak yüksek miktarlarda bakır bu bakteri için toksiktir. Bakterilerin içinde çok fazla bakır biriktiğinde, normal şartlarda CupA enzimi tarafından ilahi bir kanun gereği dışarı pompalanır.

Ancak hücrede öyle hassas bir denge kurulmuştur ki, ortamda altın bileşikleri de mevcut olduğunda, CupA enzim baskılanır ve toksik bakır ve altın bileşikleri hücrenin içinde kalır. Bu durumda bakteride CopA adında başka bir enzim sentezlenir. Bu enzim, hücre dışındaki bakır ve altının hücre içine girmesini engelleyerek altın ve bakırı emilmesi zor bir forma dönüştürmeye yarar.

Üstte gördüğünüz, "Cupriavidus metallidurans" adı verilen bakteriler, tabiatta bulunan zehirli ve atık maddeleri yiyorlar ve bir hafta içinde bu kimyasal maddeleri %99,9 oranında som altına dönüştürerek bedenlerinden atıyorlar.

Bakterilerin bedenlerinden attıkları altın

Dolayısıyla bu altın bileşikleri bakteri hücrelerinin içerisine giremez ve ortamda nanometre boyutunda zararsız altın külçelerine dönüşür.

ACABA MOLEKÜLER BİYOLOJİ VE MİKROBİYOLOJİ BİLİMİNİN METOTLARINDAN YARARLANARAK BU BAKTERİLERDEN ALTIN ÜRETMEK MÜMKÜN OLUR MU?

Her mahlûkun yeryüzünde özel bir vazifesi vardır, Kemosentetik bakterilerin de yeryüzünde çok önemli vazifeleri vardır: Gözle görülemeyen bu mikroskobik canlılar; doğada canlılar için zehirli sayılan maddeleri zararsız hale dönüştürmek ve suda çözünmeyen maddeleri çözerek diğer canlıların yararlanabilecekleri hale getirip madde döngüsüne yardımcı olmak gibi çok önemli vazifelerde istihdam edilmektedirler.

Hiçbir aklı ve şuuru olmayan bu mikroorganizmaların bu işleri/fiilleri kendi başlarına tasarlamaları ve yapmaları, elbette hiçbir akıl sahibinin kabul edeceği bir şey değildir. O halde bu vazifeyi onlara yaptıran sonsuz ilim ve kudret sahibi BİRİ vardır ki, yarattıklarını böyle çalıştırarak hem kendini tanıtır, sanatını, kudretini bildirir, hem de mahlukatına olan rahmetini ve korumasını böylelikle gösterir.

Şu kâinatın yaratıcısının, tüm canlıları belli vazifelerle görevlendirmesi hikmetinin gereğidir. Bakır ve altın gibi maddelerin ayrıştırılmasında görevli olan bu bakteriler gibi yeryüzünde hayatın devamlılığı için çalıştırılan ve ekolojik dengede önemli görevler üstlenen mahlûkat da ne kadar önemli işler yaptıklarının farkında olmadan, aynı gaye için Allah tarafından çalıştırılırlar. ❖

Kaynak:

1. Bütof L et al. (2018). Synergistic gold–copper detoxification at the core of gold biomineralisation in Cupriavidus metalliduran. Metallomics, 10(2): 278-286.

Müjdeli Hadis

Resulullah Efendimiz Buyurdu ki!..

Hz. Enes'ten (ra) şöyle rivayet edildi:
Resulullah (asm) bir gün ashabına:
"Hayatım da sizin için hayırlıdır, vefatım da." buyurmuştu.
Hz. Ömer (ra):
"Anam babam sana feda olsun yâ Rasulallah! Bu nasıl olur?" diye sordu.
Allah Resulü şu açıklamayı yaptılar:
"Ben hayatta iken, Allah'tan bana vahiy gelir. Ben de ona dayanarak, size dininizi öğretirim. Helal ve haramı size açıklarım. Bu sizin için hayırlıdır.
Ben ölünce de her perşembe günü amelleriniz bana arz edilecektir. Ben iyi amelleriniz için Allah'a hamd edecek, kötü olanlar için de istiğfarda bulunacağım (Allah'tan sizin için af dileyeceğim). Bu da sizin için hayırlıdır." ❖

(Ebu Nuaym, Hilye)

HAZIRLAYAN: İBRAHİM YARDIM

İyilik Öyküsü

Kamyon

HAZIRLAYAN: ASLINUR BAHAR

Koca çöp kamyonunun şoförü, caddeden sokağa giriyorken durdu. Ve o sırada sokaktan caddeye çıkmak üzere olan taksiye el işaretiyle birlikte hareket etmemesini söyledi. Kamyondan inerek taksinin önünde yere eğildi.

Taksinin şoförü de şaşırmıştı ne olduğunu anlamak için merakla izlemeye başladı.

Kamyon şoförü, taksinin altına doğru el hareketleri yaptı. Az sonra da kucağına aldığı şeyle ayağa kalktı. Ve taksiye dönerek kucağındaki yavru kediyi gösterdi. Karşıdan, yavru kedinin taksinin tekerinin altında ezileceğini görüp müdahale etmiş ve kedinin kurtulmasına vesile olmuştu.

Ardından yol kenarına bıraktığı kedinin başını okşayıp çöp kamyonuna döndü.

Şaşırmıştım. İnsan böyle olmalı dedim kendi kendime...

Değerli şeylerin içinde olup çöpten bir kalp taşımak da var; çöplerin içinde olsa bile altın bir kalp taşımak da... ❖

İnşirah'ı Oku

PROF. DR. KEMAL SAYAR

"Hiç doğmamış olmayı dilerdim". Bu cümle terapi odasının orta yerine mıhlanıyor, doktoru hareketsiz, hastayı geleceksiz bırakarak havada asılı kalıyor. Mazinin derin dehlizlerinden yolunu bulmuş bir uğultu, yaşayan her şeyi donduruyor. O, orada kaldığı sürece kımıldayacak bir boşluk bırakmıyor bize, nereye kıpraşsak orada bir heyula gibi yolumuzu kesiyor. Kimi insanlar hayat boyu bir yük taşıyorlar sırtlarında, onu yitirmeye kıyamıyor, denklerini çözüp yeniden bağlayarak bir ömrü tüketiyorlar. "Yorgunum o halde varım, bir yüküm var o halde varım". Nicedir buraya geliyor, ama galiba bir tavsiye almaktan çok kendi sesinin bu odada nasıl yankılandığını duymak istiyor. Beni kendi acısına tanık tutmak için karşımda oturuyor ve ne konuşursak konuşalım, başladığımız yere geri dönüyoruz. Kısa süreliğine içine alıyor sesimi, ne ki mazinin feryatları kısa sürede bu sesi de boğuyor ve ona yaşadığı her şeyin, kocaman bir mağlubiyete dönüştüğünü haykırıyor. Onca acının yüküyle kamburlaşmış bir beden, ama onları salıvermeye de kıyamıyor. Kendisini onlardan geçirerek tanımlayabiliyor sadece, kıblesi kendi mağduriyeti.

Ruhun yaralarından kendilerine bir harita çıkaranlar, işaret yıldızı olarak sadece o yaraları takip edenler, ne kadar yürürlerse yürüsünler yolları hep uzun ve soğuk bir geceye, çocukluğa çıkar.

Zira bizi mutsuz eden şey olayların kendisi değil, bizim onlara verdiğimiz anlam. Onca zorluktan arta kalan bir insanın hikayesini, geçmişin zehirli oklarıyla delik deşik edilmiş bir kazazedenin hikayesi olarak mı okuyacağız, yoksa her şeye rağmen direnmiş, düştüğü yerden kalkmayı bilmiş mukavim bir ruhun hikayesi olarak mı?

Kendi hikayemizi nasıl yazdığımız, ıstırapla nasıl baş ettiğimize dair bir fikir veriyor. Yeterince iyi anne babalık görmemiş birinin ömür boyu bu mahrumiyeti bayraklaştırması bir şeydir, bu kişinin kendi çocuklarına doğru bir anne babalık yapabilmek için imkanlarını seferber etmesi bir başka şey. İlkinde hayatı tüketen, diğerinde ise onu onaran bir taraf var.

Ne kadar canlıyız? Hayata bir şeyler vermeye ne kadar gayret ediyoruz? Kendimizi 'korunmaya muhtaç' bir çocuk olarak hikaye ettiğimizde, hayattan hep istemeye hakkımız olduğunu düşünüyor ve ona bir şeyler vermeye yanaşmıyoruz. Canlılık hayata katılmaktır, onunla ve onu oluşturan her şeyle bir alış verişe girmektir. Bizi de içine alabilen bir hayat daha zengindir, tıpkı hayatı içimize aldığımızda bizim zenginleştiğimiz gibi. "Her türlü keder" diyor Karen Blixen, "bir hikayeye dönüştürüldüğünde veya bir hikaye anlatabildiğinde, tahammül edilebilir hale gelir."

Çocukluğun yaralarından özgürleşmenin, zorlukları alt ederek olgunlaşmanın binlerce yolu var. 'Yaralı çocuk'a saplanıp kalmak bizi gitmekten, gelişmekten alıkoyar. Değişmekten korkarız: Yetersizlik, değersizlik ve reddedilme hisleri ruhumuzu öyle bitap düşürmüştür ki, ışıltılı bir geleceğe bir yol bulabileceğimizi aklımıza bile getiremeyiz. Hayat bize o ilk yaraların merceğinden kırılarak ulaşır. Renkler, şekiller, sesler içimize değmeden önce, o merceğin inhiraf süreçlerinden geçer. O ilk acı, ilk örselenme iyileşmediği sürece erişkin hayatımızda kendisini daima tekrar etme eğilimindedir. Acının melankolisi.

Sevginin içimize girmesine izin vermemiz gerek. Gözlerinde ışıltıyla bize bakmakta olan kişinin bu sevgisini ne kadar alıyoruz içeri? Onun bizi sevmesine izin verebiliyor muyuz? Bu dünyada insanın uğrayacağı en büyük kötülüklerden biri, kayıtsız kalınmaktır. Görünmez ve duyulmaz olmak. Biri varlığımıza bir yankı, acımıza bir cevap versin isteriz. Bazı yaralar iyileşmez, sadece anlaşılmak ister. Ancak anlaşıldıklarında geçip giderler, hatta başkalarının acılarını ifade edebilmeleri için bir kanal oluşturarak. Vermek almaktır. Bizden esirgenmiş olanı biz başkasından esirgemediğimizde, ıstırap bir armağana dönüşür. Benden esirgenmiş olan beni utandırmasın yeter ki, bu benim kusurum değildi, yaşadıklarım beni daha az insan yapmaz. Tam aksine başkalarına sevgi, anlayış, nezaket ve merhametle yaklaşabilmem için bana bir yol açar. Acı tiryakiliğinden kurtulabilmek için o incinmiş çocuğu iyileştirebilmemiz gerek. Başka insanları, bizim geçmişte karşılanmamış çocuksu ihtiyaçlarımız için zorlamak, insan ilişkilerinde hüsran doğuruyor. Oysa sevmek feragat edebilmekte gizlidir. Benden esirgenmiş olanı kimseden istemiyorum. Sevdiğime yer açmak için, kendi benliğimi geri çekiyorum.

Ruhun yara aldığı her seferinde bir yardım ümidi de vardır. Bu kez bir el uzanacak ve beni buradan çekip çıkaracak. O el uzanmadığında hayal kırıklığı ve güven kaybı büyür. Ama belki de o el çok önceleri bize uzanmıştır da farkında değilizdir. Belki göğsümüzü genişletecek olan yanı başımızdadır.

Daraldığında, sıkıldığında, hiç doğmamış olmayı dilediğinde İnşirah'ı oku. ❖

Hayalin İçinden Öyküler

Benzersiz Bir Bahçe

HÜSEYİN BURAK UÇAR

"Hoş geldin oğlum" dedi yaşlı adam. Tatlı bir ses, şefkatli bir bakış eşlik etti sözcüklerine.

Gayri ihtiyari, "hoş bulduk" diyerek karşılık verdi genç adam. Fakat o kadar şaşkındı ki bir adım bile atamadı. Buraya nasıl gelmişti, bir rüya da mıydı yoksa!

Yaşlı adam yaklaştı ve sarıldı ona.

"Haklısın oğlum" dedi. "Bu kadar uzun bir ayrılıktan sonra bu ani karşılaşmamıza şaşırdın elbette."

Genç adam bu sarılmadan sonra babasının varlığını ve bu karşılaşmanın gerçekliğini şüpheye yer kalmayacak kadar hissetmişti. Yalnız hafızası onu epey şaşırtmıştı, çünkü babasıyla uzun zaman önce ayrıldıklarını hatırlamasına rağmen nedenini hatırlamıyor ve buluştukları bu yerin neresi olduğunu bilmiyordu.

Renkleri, desenleri, tasarımları çok farklı eşyalarla döşeli büyük bir salondu burası. Huzur veren bir atmosferi vardı. Dekorasyonuna, duvarlarının ve pencerelerinin yüksekliğine bakılırsa burası çok değerli bir köşk olmalı diye düşündü genç adam. Üstelik içeriden göründüğü kadarıyla bile, bahçesi benzersiz bir güzellikteydi ve manzarası da muhteşemdi.

Genç adam hatırladığı bir şeyle birden irkildi. Gözlerinin yandığını, kalbinin sıkıştığını hissetti ve babasına dönerek; "fakat sen" dedi ve devamını getiremedi.

Yaşlı adam onu yanına oturttu.

"Evet yavrum" dedi "Ben her nefsin mutlaka tadacağı şeyi tattım ve biz ayrılmak zorunda kaldık."

Genç adam gözyaşlarını tutamadı. Hayatta iken babasını ne kadar çok üzdüğünü ve ona yaşattığı sıkıntıları hatırladı. Yakalandığı amansız hastalıkta, ona yaşattığı üzüntülerin de katkısı olduğuna dair bir düşünce hiç bırakmamıştı yakasını. Çaresiz bir ses tonu ile "çok üzgünüm" diye mırıldandı. Devamını getirmesine izin vermedi yaşlı adam:

"Üzülme" dedi. "Her şerde bir hayır var elbet. Her olanın Allah'ın emri ile olduğunu bil, faili Hak'tan başka görme diyor büyükler. İnsanın asıl sınavı, olaylar öncesindeki niyeti ve sonrasındaki tavrı ile ilgilidir. Kabullenmekle birlikte göstereceği çabadır insana düşen."

"Ben yapamadım" dedi genç adam. "Çok güçsüzüm. Ne kadar yanlış olduğunu bilsem de yanlış yaptığım şeylerden vazgeçemedim. Biliyorum seni de çok üzdüm. Senden sonra yakınlarımızın gözlerinde gördüğüm hep aynı şeydi. 'Senin yüzünden' der gibi bakıyorlardı. Herkesi düşman bildim. Annem de çok üzüldü yaptıklarıma."

"Kimse bir başkası yüzünden ölmez oğlum. Vakit dolmadıysa eceli korur insanı ölümden. Vakit dolduğunda ise kimse engel olamaz ecele. Dediğim gibi bütün bunlar hepimizin sınavı için. Çevremizdeki herkes, yaşanılan her olay, her hastalık bu sınavı kolaylaştırmak için. Önemli olan sabredebilmek ve isyan etmemek."

Genç adamın en çok zafiyet gösterdiği iki kelimeydi bunlar.

"Çok pişmanım" diyebildi kekeleyerek. Bir anlık suskunlukla ve şaşkınlığı artmış bir halde,

"Fakat.. benim sınavım bitti ve kaybettim öyle mi?" diye sordu korku dolu bir sesle.

Oysa her şeyi hatırlıyor fakat kendi ölümünü hatırlamıyordu.

Yaşlı adam tekrar sarıldı oğluna:

"Hayır" dedi. Sen henüz hayattasın ve istersen, Allah'ın izni ile çok şeyi değiştirebilirsin. Bildiğim kadarıyla birazdan bir trafik kazasından sağ olarak kurtulmuş halde kendine geleceksin.

Genç adam trafik kazasını hatırlamaya başlamıştı. Yaşlı adam devam etti;

"Bu trafik kazasını da ölüme hazırlanman için sana tanınan bir fırsat olarak gör. Bir nimet olarak bil. Şu an benim haricimdeki yakınların hayatına devam etmekteler. Fakat onların ölümü mü senin sınavın için olacak, senin ölümün mü onlar için, bunu ancak Her Şeyin Sahibi bilebilir. Bu yüzden aldığın hiçbir nefesi boşuna harcama. Senin yaşadığın her şeyin haberini alıyorum. Yanlış yaptığında üzülüp, iyi şeyler yaptığında mutlu oluyorum. Bu bekleyiş bittiğinde şu gördüğün muhteşemliğin tamamının nasip olması ve bütün sevdiklerimin de yanımda olması için dua ediyorum."

Genç adam çekinerek ve sessizce sordu:

"Burada seninle kalamaz mıyım?"

"Sınav" dedi yaşlı adam. "Sınavın bitişini nefisler değil nefesler belirliyor. Sayısı belli nefesler bitmeden nefis istese de ölünmüyor ki. Bu trafik kazasının şiddetine rağmen burnunun bile kanamadığını görünce bunu düşün mutlaka. Annene iyi bir evlat, kardeşlerine iyi bir kardeş, insanlar için hayırlı bir insan ol. Benim üzüntülerinizden de sevinçlerinizden de haberdar olduğumu unutma.

Genç adam kendine geldiğinde, kullandığı aracıyla karşı şeride geçerek bir başka araca çarptığını ve iki aracın da ağır hasarlı ve kullanılamaz hale geldiğini öğrenecekti.

...

Kazayı görenler ambulans çağırırken bile bu ağır hasarlı arabalardan sağ çıkılmasının mümkün olmadığını düşündüler. Fakat genç adam da diğer araç sahibi de kazayı önemli bir yara almadan atlatmışlardı. Kısa süren bir baygınlık esnasında babası ile buluşması, aralarında geçen konuşmalar ve gördüğü manzara aklından çıkmıyordu genç adamın.

Kendisine yeni bir hayatın bağışlandığını düşündüğü bu deneyimden sonra aldığı her nefesi, o muhteşem manzaralı benzersiz bahçede, babası ve diğer sevdikleri ile beraber olabilmek için sarf edecekti. Bunun bir rüya ya da gerçek olması önemli değildi onun için. Hatta bu güne kadar yaşadığı birçok şeyden daha gerçekti. Babasının da sağlığında sık sık ifade ettiği gibi, hayatın kendisi de zaten, insanın ölünce uyandığı bir rüya değil miydi? ❖

Sanatın Sonu

Musa'nın Kızıldeniz'den Geçişi

DOÇ. DR. RASİM SOYLU

Resim 1: John Cage, 4'33'', Sessiz Konser, 1952.

Modernizm dünyanın dengesini bozduğu gibi insanların da dengesini bozmuştur. Yardımlaşma, dayanışma ve uyum içerisinde yaşayan bir dünya modeline kanaat etmeyen Batı dünyasının hırslı arayışları, iki dünya savaşına yol açmış ve milyonlarca insanın hayatını mahvetmiştir. İnsanlığı mutlu edecek maddi ve manevi bütün değerler, devrimcilik ve avangart olma uğruna mahvedilirken, insanlık hâlâ yaşadığı buhranla can çekişmeye devam etmektedir.

Sanat dünyası da bundan nasibini almış, ideal güzellik ve gerçek güzellik gibi klasik güzellik anlayışları yerine, Modernizmin altın kadehte sunduğu zehir, insanlığın estetik anlayışını da dumura uğratmıştır.

...

20. yüzyılın başlarında gelişen Kübizm, Sürrealizm, Fovizm, Ekspresyonizm gibi çizgi dışı sanat akımları, yüzyılın ikinci yarısından sonra daha da absürt sanat akımları ve anlayışları ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Örneğin Fluxsus sanat akımı sanatçısı John Cage, 4'33'' adını verdiği bir sessiz konser vermiştir. (Resim 1) Sahneye çıkan sanatçı seyircileri reveransla selamladıktan sonra 4 dakika 33 saniye boyunca piyanonun başında oturmuş, süre dolunca ayağa kalkarak seyircileri selamlayıp konserini bitirmiştir. Gazetecilerin "Efendim bu sessiz konser ile ne anlatmak istediniz?" sorusuna "Sesiz mi? Hayır sessiz değildi. Salonda birkaç kişi öksürdü ve dışarıdan araba klakson sesleri geliyordu." demiştir. Bir başka Fluxsus etkinliği olarak da birkaç sanatçı bir piyanoyu seyirciler önünde baltayla parçaladılar. (Resim 2)

Artık iş çığırından çıkmıştı. Her şey sanat olabiliyordu.

Yine 20. yüzyılın başlarında Duchamp'ın bir sergiye yolladığı pisuvar sergiye kabul edilmemiş, ancak yıllar sonra sanatçıdan modern sanatlar müzelerine koyulmak için birkaç imzalı pisuvar satın alınmıştı. (Resim 3)

Daha da ilginci 1960'larda Manzoni adındaki bir İtalyan sanatçı dışkısını koyduğu 35 adet küçük konserve kutusunu modern sanat müzelerine satmayı başarmıştı. (Resim 4)

George Maciunas, Dick Higgins, Wolf Vostell, Benjamin Patterson Bir Grup Fluxsus Sanatçı, Piyano Kırma Performansı, 1962.

Resim 2

Resim 3

Duchamp, Pisuar, 1917, New York Modern Sanat Müzesi.

1915'te tuval üzerine siyah bir kare boyayan Rus ressam Malevich (Resim 5) Süprematizm adı verdikleri bir sanat akımını kurarken belki de Kierkegaard'ın anlattığı "Musa'nın Kızıldeniz'i Geçişi" tablosundan haberdar değildi.

Donalt Kuspit'in "Sanatın Sonundan Sonra" kitabında anlattığı ve Kierkegaard'tan aktardığı öykü şöyledir: Bir ressam kıpkırmızı boyanmış bir tablo yapar. Ona, "Bu nedir?" diye sorulduğunda "Musa'nın Kızıldeniz'den geçişi tablosu" der. "Musa nerede?" diye sorduklarında "Karşıya geçti" der. "Peki Firavun ve adamları nerede?" diye sorulduğunda "Boğuldular" der. Kıpkırmızı tabloya bakıp, "Peki bu ne?" dediklerinde ise "Kızıldeniz" cevabını verir.

Manzoni, Sanatçı Dışkısı, 1961.

Resim 4

Resim 5: Kazimir Malevich, Siyah Kare, 1915.

Gerçekten de yıllar sonra, yani 20. yüzyılın sonlarında Marcia Hafif adındaki bir Amerikalı ressamın dümdüz boyadığı kıpkırmızı tabloları birçok sanat müzesinde görülebilir. (Resim 6) Kierkegaard'ın bir nükte olarak anlattığı Kızıldeniz çoktan müzelerde yerini almıştır bile. ❖

Marcia Hafif, Yağlıboya, Cadmiyum Kırmızısı, 1973

Resim 6

Stresi Yönetmek

Beyin Kimyasını Yönetmektir...

PROF. DR. NEVZAT TARHAN

İnsan ömrü uzadı, yaşam standardı geçmiş yüzyıla göre çok yükseldi. Fakat geçmiş yüzyıllarda bilinmeyen bir kavram, "Stres" kavramı günlük yaşantımızda çok kullandığımız kelimelerden biri oldu. Çocuklar bile "stres atmak"tan bahsediyorlar.

Modern hayat, yaşam standardını yükseltti; insanlar daha zengin, daha bilgili ama daha rahat değiller. Psikologlar, sosyologlar bunun incelemesini yapmaya çalışıyorlar.

Modern tıp bir hata yapmıştı. "Tıbbın konusu ve tedavinin hedefi organlar ve hastalıklar" olarak düşünüldü. Psikoloji ve beden ilişkisinin biyolojik düzenekleri anlaşıldığında bunun ne kadar yanlış olduğu görüldü. Vücudumuzu yöneten beyindir. Beyin vücudumuza gelen oksijenin %25'ini, glikozun büyük çoğunluğunu tüketiyor ama vücut ağırlığının %2'sini oluşturuyordu. O halde beyin vücudun işleyişinde bilemediğimiz işlevler yürütüyordu. Duygular, heyecanlar, neşe, sevinç, öfke, kıskançlık, elem, keder beynimizin ürünü olan tepkilerimizdir. Bu tepkilerin beyin hücrelerinin kimyası ile ilgili olduğu son yılların en önemli buluşu oldu. Mutluluk salgıları (serotonin, endorfin, enkefalin, noradrenalin, dopamin...) veya stres hormonları (kortizol, vosepressin...) az veya çok salgılanması ile insan mutluluğu arasında bir ilişki vardır.

...

Günümüz psikiyatrisinde insanın düşünce biçimini ve duygularının sınırlarını belirleyen somut parametreler geliştirilmektedir. Merkezî sinir sistemi vücudumuzun yöneticisi durumundadır. Ruh yapımız ve kişiliğimiz beyin aracılığı ile kendisini ifade etmektedir. Daha doğrusu beyin orkestra şefidir. Orkestra şefinin stresli olması bütün üyelerin hata yapmasına sebep olacaktır. Beynimizin stres altında olması, otonom sinir sistemine ve bütün organlarımızın faaliyetine olumsuz etki yapacaktır.

Seviyeli, başarılı ve mutlu yaşamak öncelikle bizim vereceğimiz kararlara bağlı olduğuna göre, dünyayı değiştirmek yerine kendimizi değiştirmeye öncelik vermeliyiz.

Birçok hastalığı tetikleyen etkenin stres olduğunu düşünürsek, stresi ve kimyasını tanımak, fizyolojisini bilmek çok önemli olmaktadır.

Stres gündelik hayatımızın doğal bir parçası olmaya devam edecektir. İstekler karşısında vücudumuzun bir tepkisi olarak da tanımlayabileceğimiz stresin iyi ve kötü sonuçlarını bilmemiz sağlığımız açısından önemlidir.

Bugün İngiltere'de stres artık iş kazası olarak kabul edilmektedir. Çalışanı üzerinde gereksiz stres oluşturan ve zarar veren işveren, yüksek tazminatlar ödemektedir.

İngiltere'de kayıp iş günleri; koroner yetmezliğinden 8 milyon, kalp krizinden 62 milyon iken, davranış bozukluklarında 91 milyon iş günüdür. (Kaynak CBI)

Strese alkolle karşılık verme alışkanlığı olan İngiliz toplumunda, alkole bağlı hastalıkların yıllık maliyetinin 1,7 milyar sterlin olduğunu aynı kaynak bildirmektedir.

Stresin ölçülebilir zararları; hastalık, emeklilik, görev başında ölüm, iş kazası ve yaralan-

Kendimizin veya çevremizin stres altında olup olmadığını aşağıdaki belirtilerden anlayabiliriz:

Kendimizdeki stres belirtileri -1

- Saldırganlık veya kayıtsızlık
- Sıkıntı, gerilim hali
- Sinirlilik
- Neşesizleşme, durgunlaşma, çökkünlük hali
- Dinlenmeyle geçmeyen yorgunluk
- Unutkanlık
- Huzursuzluk, korkulu rüyalar
- Karamsarlık, kendini küçük görme, yalnızlık hissi
- Yersiz suçluluk hissetme

Kendimizdeki stres belirtileri -2

Organik açıklaması olmayan:

- Ağız kuruluğu
- Üşüme, titreme
- Vücutta uyuşukluk, karıncalanma hissi
- Sebepsiz çarpıntı
- Yersiz soğukluk, sıcaklık hissi
- Baş ağrıları, baş dönmeleri
- İdrar sıklığı
- Mide bulantısı, kusma, ishal
- Uyku, iştah bozukluğu
- Konuşma güçlükleri
- Uykuda diş gıcırdatma, konuşma
- Gürültüye ve sese karşı duyarlılık

Başkalarındaki stres belirtileri

- Gittikçe artan alkol, sigara, psikoaktif madde kullanımı
- Stres vericiyi inkâr
- Heyecansal patlamalar
- Kolay heyecana kapılma
- Ani davranışlar
- Yetersiz yeme, içme
- Negativistik tutum başlaması
- Çocuksu tepkiler
- Huzursuzluk
- Gereksiz riske girme

Grup içinde stres belirtileri

- Tartışmaların artması
- Şikâyetlerin artması
- Çalışma ahenginin bozulması
- Kurallara önem vermemek
- Üretkenliğin düşmesi
- Eleştiriye karşı duyarlılık
- Hastalık için başvurunun artması
- Otoriteye saygısızlık, itaatsizlik

ma, işe gelmemek, sağlık sigortası masraflarıdır.

Stresin ölçülemeyen zararları ise verim düşmesi, zaman kaybı, yanlış karar alma, yönetim etkisizliği, kişiler arası ilişkilerde gerginlik, kaza riski, performans düşüklüğü gibi sonuçlardır.

Bütün bu sonuçlar beyin kimyasını bozarak ortaya çıkmaktadır.

Stresin Doğrudan Beyne Etkisi

Zihin karışıklığı, unutkanlık, dalgınlık, uykusuzluk, aşırı yeme, iştahsızlık, ağlama, depresif olma, sinirlilik, öfkelilik, sıkıntı, huzursuzluk gibi belirtiler stresin beyin kimyasında doğrudan geliştirdiği hastalık belirtileridir.

Zaman baskısı, başarı baskısı, hızlı yaşantı, ekonomik yarışmacılık, kıskançlık, "Yapmalıyım, mecburum" gibi zihinsel şartlanmalar hep beyin kimyasını bozmaktadır.

Beyinde serotonin azalması, noradrenalin azalması depresyona, bazı bölgelerde noradrenalinin aşırı salgılanması, panik bozukluğuna neden olmaktadır.

Kişide eğer yatkınlık varsa dopaminerjik sistem bozularak psikotik depresyonlar veya şizofrenik tepkiler ortaya çıkabilmektedir.

Sonuçta stresi yönetmenin beyin kimyasını yönetme olduğunu bilmek gerekmektedir. Nasıl müzik aleti, otomobil yardımsız sağlıklı öğrenilemezse; stres karşısında da profesyonel yardımla, doğru yönetmeyi bilmek yararlı olacaktır. ❖

GÜZ DERSLERİ

DOÇ. DR. RECEP ÖZDEMİR

Ayva sarı, nar kırmızıdır bahçelerde. Gölgeler daha uzun, daha koyu ve serin. Yıkanmış, süpürülmüş serin avlular, taze nane kokar. Kenar mahallelerden hızar sesleri yükselir. Pencerelerin demir korkuluklarında, elbise tellerinde kurutulmuş sebze dizileri...

Güzün birinci dersidir bu: "Tıpkı bir kışa hazırlanır gibi hazırlan ömrünün kışına."

...

Kuytularda yığınla yaprak cesetleri... Yürürken nedense gözümüz hep kuytulara doluşan sarı yapraklara ilişir. Güz, kazak çıkarıp kazak giyme, kendi içine daha çok gömülme, iç sesi çoğaltma mevsimidir. Dışarıda muazzam bir göç... Renkler, güneşin parlak ışıkları göçüyor. Kurşuni bir hırka giyinen bozkırda koyun sürülerinin göçü sürüp gidiyor biteviye. Laciverte bulanmış, donuk bir cama benzeyen gökyüzünde göçmen kuşlar... Bir göçün seyredilecek yanı yoktur. Göçten geriye kalan yalnızca melal ve hüzündür.

Güzün ikinci dersi de budur: "Azık edin. Ömrün dakikaları göçüyor birer birer. Uzun bir göç seni bekliyor."

...

"Bir ölüm vefalı, bir de sonbahar", demiş ya Zarifoğlu, "böyle demeseydi..." diyorum kendi kendime. Çünkü yaprakları solan, dalları gittikçe ıssızlaşan ağaçların çığlığını duymaz sonbahar. Ya da yaprak, yaprak olmaktan sıkılmıştır, gitme vakti gelmiştir; düşen yaprağın bahanesidir sonbahar...

Kaynayan çayın buğusu, camlara uçarı bir mevsim çizer. Güneş, yünden şalını kuşanmış, bastonuna dayanarak zar zor yürüyen yaşlı biri gibidir gökyüzünde. Üşüme hissi, ürpertir vücudu. Bir fincan limonlu ıhlamuru yudumlayıp, koyu yeşille kırmızı arasındaki renklere bürünmüş bir vadiyi seyretmek... Divan şairinin dediği gibi, *"Gelip sonbahar yapraklarına bakmalı. Sanki kudret eli, her bir yaprağı altınla yaldızlamış."*

...

İnsanın hallerini mevsimlere benzetirsek, hangi halimizi güze benzetiriz?

Tıpkı dört mevsim gibidir insan, demişler. Gülerken yaza, sevinirken ilkbahara, soğurken kışa, hayalleri yıkılırken sonbahara benzer. İnsanın şatafattan, gürültüden uzak olgunluk dönemlerini de güze benzetebiliriz. Sonbahar mevsimler içinde en sade, en sessiz olanıdır çünkü. Bir sonbahar resmi çizmek için, bir kurşun kalemle biraz kahverengi yeterlidir. Öyle yeşillere, kırmızılara, sarılara, pembelere gerek yoktur.

Güzün son dersi ise bu olur: "Kefenin beyazlığını, mezarlığın deruni sessizliğini düşün. Sade ve sessiz, sade ve sessiz yaşa." ❖

Feraset Nedir?

EZGİ AKGÜL

Hayatımda bir çok beddua duydum. Hepsi kendi içinde bir ciğer acısı taşıyordu elbet. Ama duyduklarım içinde en orijinaline dün denk gelmiş olabilirim.

Çarşının tam ortasında, yaşlı bir kadın genç bir kadının arkasından bağırdı dün: “Firasetin bağlana işşşaallaaaah gızıım!” dedi.

“Vaaaov!”, diye mırıldanarak döndüm sesin geldiği tarafa. Teyzenin yüzünü göremedim, celalli ve hızlı adımlarını takip ettim bir süre.

Kayboldu gitti...

Farkında mıydı bilmiyorum söylediği o korkunç şeyin onu bilemem tabi, bir insana edilecek en büyük beddualardan birini etmişti ondan eminim.

Feraset kelimesi “feres” sözcüğünden geliyor, bilmiyorum daha önce duydunuz mu?

“Feres” at demek. Atların öyle muazzam bir görme yetileri vardır ki 360 derece etrafında olup bitenleri görebilirler. Çevrelerinde olup bitene o kadar duyarlıdır ki, yol dikkatleri dağılmasın diye at gözlüğü takar insanoğlu ona. Olan biten her şeyin farkında oldukları zaman atları eğitemezsiniz, istediğinizi yaptırmak zor olur. Daha işlevsel olsun, söz dinlesin, fazla düşünmesin diye yaparız bunu. Bizim açımızdan bakınca faydacı bir buluş.

Bu yüzden de ferasetini yani görüş kabiliyetini kaybetmiş bir insan, çevresinde olan biteni kolay algılayamaz.

Ferasetini kaybetmiş bir insan işlerin, hâdiselerin ve insanların içyüzünü göremez. Dış belirtileri sezme yetisini kaybettiği için, görünenin ötesine geçemez.

Sadece söylenen ve gördüğü kadar bir dünyası vardır. Mantık süzgeci ve sezgileri işlevini yitirir.

Ferasetini kaybetmiş insan gördüğü şeyin içini değil kabuğunu görür, duyduğu şeyin tınısına dikkat kesilir, özüne değil.

Her şeyi doğru görüp algılayamadığı zaman da doğru karar veremez. Kendi için en doğrusu nedir emin olamadığı için hep bir başkasının yön vermesine ihtiyaç duyar.

Topluma, insana, hayata, ölüme dair görüşlerinin hemen hemen hepsi araklamadır. At gözlüğünü ona kim takmışsa genelde onun gibi düşünür ve hayatı yorumlar.

O yüzden teyzenin ettiği o bedduaya maruz kalmak istemezdim.

Hayatımda duyduğum en orijinal beddua olmasının yanında en acımasız olanıydı da.

Ürperdim... ❖

Karasinek

ÖZKAN ÖZE

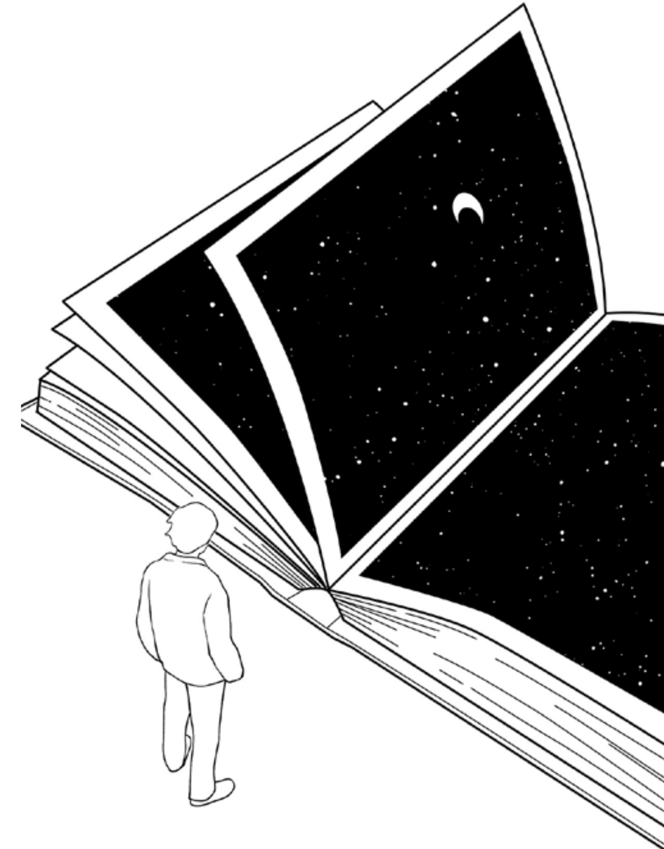
Karasinek, uçtu uçtu

ve bir kitabın üzerine kondu.

Bir süre, kitabın üzerinde

gezinip durduktan sonra,

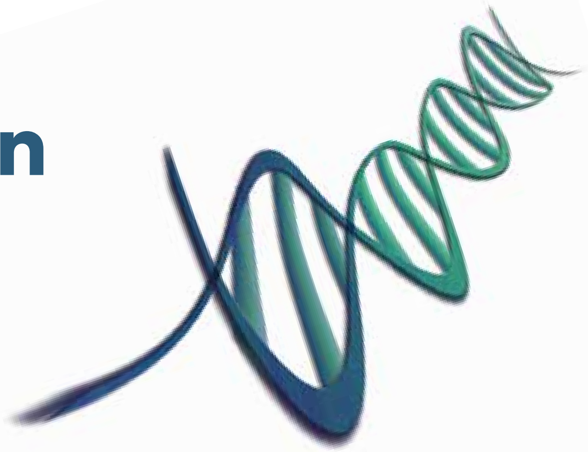
“Tatsız tuzsuz bir şey imiş!” dedi.

İnsanın Atası

Hz. Âdem'in Genetik İzi

NİHAL BALCI

Etiyopya'nın kraliyet ailesi, Hz. Süleyman'ın (as) soyundan geldiklerini iddia ediyor. Sözlü gelenek ve ellerindeki altın kaplamalı kutudan başka bir delil yok. Bahsedilen kutu On Emir'in yazılı olduğu levhalar ile Hz. Musa ve

Kaynak: https:/www.britannica.com/topic/Ark-of-the-Covenant

Kaynak: https:/www.worldhistory.org/Ark_of_the_Covenant/

Harun'a ait bazı eşyaları taşıdığına inanılan ve Hz. Süleyman Mabedinde saklandığı bilinen, İncil'de ve hatta Kuran'da bahsi geçen Ahit Sandığı.(1)

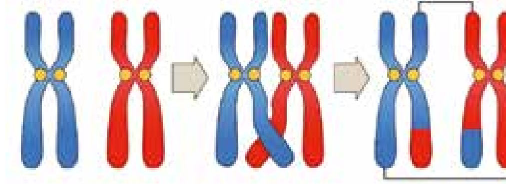
DNA günümüzde babalık testleri için kullanılıyor. Peki DNA, Afrika'da bir hanedanı Kudüs'te yaşamış bir peygambere bağlayabilir, daha da ötesi hepimizin tek bir babada birleştiğimizi gösterebilir mi?

Yapılan bir ihtilalin ardından hanedan sürgüne gönderilmiş. Sonuçları kullanıp, tahta tekrar geçme niyeti ile suçlanmamak için, isminin açığa çıkarılmaması şartıyla, gönüllü olarak DNA'sını veren bir prensin, genetik bilgisi onun Orta Doğu kökenli olduğunu ortaya koyuyor. DNA testi hanedanın iddialarını kuvvetlendirse de onları Hz. Süleyman'a bağlayacak kadar yeterli bir delil değil.

Genetik Bilgilerle İlk İnsana Kadar Gidebilir miyiz?

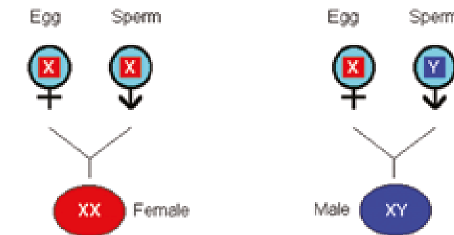
Birbirimizden o kadar farklıyız ki, yaklaşık 8 milyar insanın ortak bir babadan, aynı nesilden geldiğini, kuzenler olduğunu göremiyoruz. Oysa DNA'daki bazı mikroskobik ipuçları, dünya yüzündeki tüm erkekleri binlerce yıl önce yaşamış tek bir babada bağlıyor. İnsanın içine gizlenmiş bir zaman makinesi gibi, geçmişe ışık tutabilmek için keşfedilmeyi bekliyor.

Üç büyük din, babamızın bir olduğunu söylüyor. Yani dünyanın yarısından fazlasının inancı bu. Bilim de "Genetik Âdem" ya da "Bilimsel Âdem" olarak adlandırılan, binlerce yıl önce yaşamış birinin varlığından bahsediyor. Şu anda dünyada Eskimolardan, Amazon insanlarına, çöl bedevilerinden, İstanbul sokaklarında gezen bir Eminönü esnafına kadar tüm erkekler hücrelerinde, ataları olan bu şahsın genetik yapısını taşıyor.

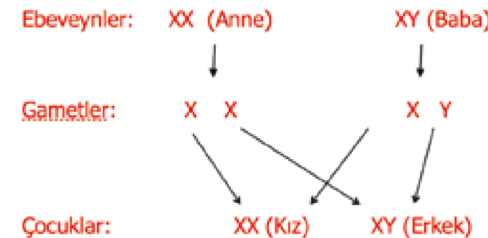

Kaynak: https:/ib.bioninja.com.au/standard-level/topic-3-genetics/33-meiosis/crossing-over.html

Sperm ve yumurta oluşurken, şekilde görüldüğü gibi, anne ve babadan gelen kromozomlar arasında parça değişimleri olur. Fakat DNA'da diğer kısımlar gibi fazlaca karışıp değişmeyen, çoğunlukla sabit, 2 farklı kısım var. Bunlardan bir tanesi, sadece erkeklerde bulunan ve bir soyadı gibi babadan oğula geçen Y kromozomu. (Üst ve alttaki resimler)

Kaynak: https:/www.web-books.com/MoBio/Free/Ch1C4.htm

Genetikçi Spencer Wells, genlerle insanların ilk babasına ulaşabileceğimizi, Y kromozomunun bizi, hepimizin soyundan geldiği babaya götürebileceğini düşünüyor. İnsanlık ağacı çok dallanıp budaklanmış. Göçler insanlık ağacını daha da karıştırıyor. Karışıklıkları açıp kimin nereden geldiğini anlayabilmek çok uzun ve zor bir çalışmayı gerektiriyor.

Wells'in idaresinde ve National Geographic ve IBM'in katkılarıyla yapılan Genografik Proje, 140'tan fazla ülkeden yaklaşık 1 milyon insanın DNA'sını inceleyen işte böyle uzun soluklu bir çalışma... Proje kapsamında pek çok ülkeye giden Wells, insanlık ağacının küçük dallarının nerelerde birleştiği, nerelerde daha büyük dallar haline geldiği, insanların Afrika'da başlayan ilk hayat serüvenlerinin, onları daha sonraki çağlarda göçlerle nerelere götürdüğü gibi sorulara cevaplar arıyor.(2-3)

Thomas Jefferson'ın Zenci Çocukları

Amerika tarihinde başkanla ilgili ilk skandal olan, Jefferson ve kölesi Sally Hemingway arasındaki dedikodular hiçbir zaman mahkemeye gitmemiş. Jefferson ise söylenenleri ne doğrulamış ne de yalanlamış. 1998'de yapılan DNA testleri ise Jefferson'ın, Y kromozomunun, kölesinin en küçük oğlu ile aynı olduğunun manşetlere düşmesine sebep olmuş. Thomas Jefferson'ın, o sırada 35 km ötede yaşayan kardeşi ve 20 yaş ve altı oğulları da aynı Y kromozomunu taşıdığı için kesin olarak bir çıkarım yapılamasa da, DNA testi ile beraber, bazı kişilerin ifadeleri babanın büyük bir ihtimalle 3. Başkan olduğunu gösteriyor.

Y kromozomu Jefferson'ın sadece zenci torunları ihtimalini değil, aynı zamanda kendisinin de nereli olduğu ile ilgili ilginç ipuçları veriyor.(4) Görüntü olarak bir Avrupalıya benzeyen Jefferson'ın Y kromozomu Avrupa'da çok ender bulunan bir tür. En yoğun olarak görüldüğü yer ise Orta Doğu. Bir teoriye göre bunun nedeni bir dönem Orta Doğu'dan Avrupa'ya göç eden Yahudilerin olması. Araştırma yayınlandıktan hemen sonra New York Times, sonuçları "Jefferson yoksa ilk Yahudi

başkan mı?" diye başlayan makalesi ile duyurmuş.

Görüntümüz, ten ve göz rengimiz tam olarak nereli olduğumuzu her zaman gösteremiyor. Göçler ile farklı yerlerdeki insanlar birbirlerine fazla karışmışlar. Bediüzzaman Hazretlerinin dediği gibi kimin tam olarak hangi ırktan olduğunu anlamamız için ancak Levh-i Mahfuz'un açılması gerek ki, görebilelim. Fakat Allah, insanın genleri içerisine Hafiz ismi ile Levh-i Mahfuz'dan bir numune koyduğu için, eğer insan çalışırsa, ona geçmişi birazcık olsun anlayabilecek bir pencere açmış.

Şu an yaşayan insanlardan geçmişe gitmenin, insanlık ağacının ince dallarından, asıl gövdeye doğru gidebilmenin bir yolu "süper baba" denilen, çok sayıda çocukları ve torunları olan, yani genetik maddesi birçok kimseye kalıtım ile geçmiş bireyleri bulabilmek. Bu bireyler pek çok dalın birleşip kalın dalların meydana geldiği noktaları temsil ediyorlar.

DNA çok uzun bir molekül. Eşlenmesi yaklaşık 8 saat sürüyor. Bu sekiz saat zarfında DNA'daki milyonlarca A-C-T-G kodlarının aynen kopyalanması gerekiyor. Milyonlarca harf bir molekülden diğerine ara vermeden kopyalanırken bazen kopyalamada mutasyonlar görülür. Bilim adamları bunları kopyalama hataları olarak adlandırsa da bu değişimler bir saat gibi işliyor; düşük oranlı ve ölçülebilir şekilde düzenli olarak meydana geliyorlar. Bu mutasyonlarla geçmişe doğru gidilip aileler için şecereler oluşturuluyor.

Y kromozomu babadan oğula geçerken çoğunlukla aynı kalsa da işte böyle bazen zararsız küçük mutasyonlar olur. Böyle bir şey olduğunda bu küçük değişiklik, o kişinin bütün oğullarına ve torunlarına geçer. Aslında o kişinin neslini bu şekilde başka ailelerden farklı hale getirir, o aileye has bir özellik haline gelir ve nesiller boyu takip edilebilir. Bu prensip üzerine yapılan bir araştırma ile Y kromozomunda tespit edilen bazı nadir farklılıkların şu anda dünyada 20 milyondan fazla erkekte ortak bulunduğu, yani hepsinin tek bir 'süper baba'nın torunları olduğu yayınlandı.(5)

Böyle bir süper babanın güç ve iktidar sahibi biri olduğu tahmin ediliyor. Mutasyonlar yaklaşık 1000 yıl öncesine dayanıyor ve Moğolistan'da yoğunlaşıyor. Deliller, birçok ülkenin ordularını darmadağın eden, kadınlarını ele geçiren, tarihin en büyük imparatorluklarından birini kuran Cengiz Han'a işaret ediyor. Mutasyonların kendisinden birkaç nesil önce ortaya çıkıp, oğulları ile devam ettiği düşünülüyor. Binlerce erkeğin öldürülmesi ile onların Y kromozomları artık o noktadan sonra ilerlemiyor. Cengiz Han ve çok sayıdaki oğulları ise o öldükten sonra da nesiller boyu Asya'da birçok halkları idare ettikleri için, neslinden gelenler şu anda bir çoğunluk oluşturuyor. Bilinmeyen bir mezardaki Cengiz Han'ın DNA'sı torunlarında yaşamaya devam ediyor.

Kaynak: Thanh Tuàn@Art Station

Cengiz Han, tarihi genetik anlamda değiştiren tek süper baba değil. Kendisinden başka 10 tane farklı süper baba tespit edildi.(6) Bunların hepsinin ismi bilinmese de yine Asya ve Orta Doğu'da yaşadıkları tahmin ediliyor. 1,5 milyondan fazla torunu olan, Mançur lideri Nurhacı'nın büyük babası Giokanga bunlardan bir tanesi.

Görüntümüzden Kökenimizi Anlayabilir miyiz?

Jefferson bize sadece görüntünün yanıltabileceğini değil, bu soruyu cevaplama adına, Kenan ilindeki atalarından çok daha gerisini gösteriyor. Jefferson birçok farklı ülkede yaşayan pek çok erkekle ortak bir mutasyon taşıyor. Bu mutasyon bizi, M9 olarak adlandırılan, yaklaşık 40.000 yıl önce yaşamış, şu anda hayatta olan erkeklerin yarısının büyük dedesi olan birine götürüyor. M9 bizi Bilimsel Âdem'e daha da çok yaklaştırıyor. M9 mutasyonu her erkekte yok. Ağacın en aşağısına inebilmek ve M9'dan daha önceki dedemizi bulabilmek için Spencer Wells proje kapsamında Kenya'daki Pate adasına gitmiş. Elbette ki bu ada rastgele seçilmiş bir yer değil.

Hint okyanusunda değişik milletlerin tarih boyunca ticaret için uğradığı ve bazılarının yerleştiği bu küçük adada büyük ülkelerden daha fazla çeşitlilik göze çarpıyor. Tarihi eserlerinde İslami ögelerle birlikte Uzak Doğu kültürlerinden de izler var. Halkından bazıları Avrupalılar gibi açık tenli, bazıları Araplara benziyor, bazıları ise çekik gözlü. Geçmişleri farklı kültürlere dayanan bu kadar farklı etnik gruptan insanların Y kromozomundan ortak bir ataya ulaşılabilirse Bilimsel Âdem'e giden yolun daha da açılmış olacağına inanıldığı için adadan numuneler toplanır.

Y kromozomları bu adaya dünyanın pek çok yerinden gelmesine rağmen neredeyse tamamında M168 adlı bir mutasyon olduğu tespit edilir. Böylece alınan numuneler sayesinde projede yeni bir süper baba ortaya çıkarılır. Cengiz Han'dan, Thomas Jefferson'a yaklaşık 3 milyar erkekte ve Wells'in kendisinde de bu mutasyon vardır. Yani ismini bilmediğimiz bu şahsın da soyundan milyarlarca torunu olmuştur.

M168 Bilimsel Âdem midir? Ağacın Dallarının İlk Ortaya Çıktığı Noktaya Ulaşmış Olabilir miyiz?

Hayır... Wells, Pate adasında bu kritik mutasyonun kendisinde olmadığı bir numune tespit eder. Bu da onun M168'den değil başka bir babadan geldiğini göstermektedir. Onun gibi başkaları da vardır ve bu da M168'in her ne kadar ağacın en alt dallarından olsa da başlangıç noktası olmadığını gösterir.

İlk Genografik Proje için bulmaca Pate adasındaki tek farklı olan numune ile tamamlanıyor: Numuneyi veren kişinin nesli doğu veya Güney Afrika'ya dayanmaktadır. Bu Y kromozomu ile tüm dünyadan toplanmış numuneler karşılaştırıldıklarında ise herkeste aynen bulunan mutasyonlar sayesinde M168'den daha da evvel bir babaya ulaşılıyor. Wells'e göre adlandırılan bu kişi Bilimsel Âdem'dir.

Bilimsel Âdem, Hz. Âdem'dir (as) Diyebilir miyiz?

Bu sahada biraz daha araştırmaya ihtiyaç var. Fakat şunu söyleyebiliriz: Şu anda dünyada yaklaşık her erkekte Y kromozomu devam eden bir adem yaşamış. Bu ademin 'cennet bahçesi' ise Doğu Afrika. Ondan evvel ve onunla birlikte dünyada yaşayan insanlar olmuş. Fakat Wells ancak Bilimsel Âdem'den sonra insanların şu anki insanlar gibi olduğunu, o şekilde düşünüp hareket ettiğini söylüyor.

Mutasyonlar ile Bilimsel Âdem'in ne zaman yaşadığını yaklaşık tahmin edebilmek de mümkün. Wells'in bulduğu Bilimsel Âdem yaklaşık 60.000 yıl önce yaşamış. O zamanların ise insanoğlu için zor bir dönem olduğu, insan türünün tükenmekte olduğu bir dönem olduğu düşünülüyor. Fakat Bilimsel Âdem'le birlikte birden insanoğlu için bir yükselme devri yaşanıyor. Duvarlarda sanat eserleri görülmeye, kullanılan aletler daha gelişmiş bir hale gelmeye başlıyor. Gelen bu yeni enerji ile daha sonra insanoğlu dünyayı fethedecek hale geliyor. Bu değişimlerin tam olarak nasıl olduğunu bilmiyoruz fakat 60.000 yıl önce yaşamış olan Wells'in Bilimsel Âdem'inden sonra meydana gelmiş olması, bu kişinin bir peygamber olabileceği ihtimalini hatıra getiriyor.

Evet, insanlar bilim, kültür ve teknolojide her ne kadar fikirlerin birikimi ile yavaş yavaş ilerlemeler kaydetse de, peygamberlerin, yerler ve göklerin yaratıcısı ve ilmi sonsuz Rablerinden vahiy yoluyla aldıkları ilim ve onların eli ile insanlığa verilen ilmî gelişmeler, yaptıkları ilkler, tarihin akışını değiştiriyor.

Hikâyenin sonu Genografik Proje ile bitmiyor. Daha sonra yapılan araştırmalar, yeni bulunan farklı bir numune üzerine, insanların ilk babasının 60.000 yıldan çok daha eski zamanlarda yaşadığını, bir araştırma zamanın neredeyse 340.000 yıla kadar uzandığını(7) bir yıl sonra yayınlanan diğer bir makale ise

200.000 yıla kadar düşürüldüğünü haber veriyor.(8) Moleküler saat denilen bir metotla, mutasyon hızlarının oranları ölçülerek ulaşılan tarihlerde ise hata payı çok yüksek. Saat üzerinde yapılan ayarların farklılıklarına göre çok farklı sonuçlar çıkabiliyor.

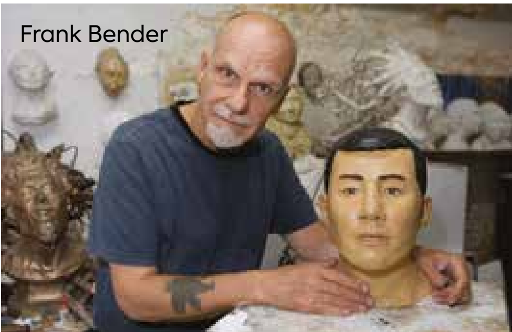
Âdem (as) Tabloları

Vatikan'ın ünlü Sistin Kilisesi'nde yer alan Michelangelo'nun Âdem (as) tablosu ve Michelangelo gibi hayal gücünü kullanarak Âdem'i (as) çizen pek çok sanatçı, onu bir beyaz Avrupalı gibi çizmiş. Bilimsel Âdem olarak adlandırılan şahıs bu tablolardaki gibi olabilir mi?

Frank Bender, polis için çalışan bir sanatçı. Elde olan ipuçları ve geride kalanlar ile, cinayete kurban gitmiş ve kimliği belirlenemeyen veya kayıp ve suçlu olan insanların yüzlerinin 3 boyutlu modelini yapıyor.

Kaynak: JESSICA GRIFFIN/Daily News

Bazı DNA bilgileri, biraz antropoloji, fosiller, Afrika'da çok uzun zamandır aynı bölgede yaşamış kavimlerin anatomik özellikleri, bilgisayar teknolojileri, 3 boyutlu bir yazıcı ve kendi sanat kabiliyetini kullanarak ölmeden evvel Bilimsel Âdem'in bir modelini yapmış. Model, Michelangelo'nun çiziminden oldukça farklı. Bender'in modeli ünlü ressamın tablosuna göre, gerçeğe yaklaşmak adına, oldukça fazla yol kat etmiş gibi görünüyor: (Alttaki Resim)

En azından şu an için, 60.000 yıl önce yaşamış ve elimizde iskeleti bile bulunmayan bir kişinin yumuşak dokularını, yanak, kulak, bakış, vs. gibi detaylarının tam olarak bir modelini çıkaramayız. Fakat yapılan araştırma ve ortaya konulan çaba, geçmişi daha iyi değerlendirebilme ve belki de tarihi perspektifi daha iyi görebilmekten dolayı, Kuran'ı ve içindeki metaforları, hatta müteşabih olan ayetlerin çeşitli mana tabakalarını anlamada güzel adımlardır.

Peygamber Nesli

Efendimizin (asm) hiç erkek evladı olmadığı için Y kromozomunun kendinden devam etmediğini, neslinin ise kızından ilerlediğini biliyoruz. Fakat Peygamberimizin (asm) Y kromozomu babasından, onunki de Abdülmuttalib'ten geldiğine göre, dedesinin diğer oğulları ve onların oğulları da aynı Y kromozomunu taşıyor olmalı idiler. Hz. Fatıma'nın da, Peygamberimizin (asm) amcasının oğlu Hz. Ali ile evli olduğunu düşünürsek, Hz. Hasan ve Hüseyin'in soyundan gelen seyyid ve şeriflerin DNA'ları gelecekte incelenir ve sözlü gelenek ile elde bulunan şecereler de göz önüne alınırsa Peygamberimiz ve ailesi ile ilgili şu anda bilmediğimiz şeyleri öğrenebiliriz. Bunun yanında Peygamberlik nurunun Âdem Peygamberden Efendimize (asm) kadar geldiği düşünülürse, bu noktada da İslam dünyasının bilime çok katkıları olabilir.

Aslında Âdem (as) bir yönüyle hepimizi temsil ediyor. Ahsen-i takvimde yaratılan, hata yapabilen, düşüp kalkabilen, tövbe edip yine yoluna devam eden, acı ve sıkıntı çeken, cennetle müjdelenen, cehennemle uyarılan, ilim ile Rabbinin esmasının hakikatlerini anlamaya yol bulabilen âdemoğlunu anlatıyor. Y kromozomu ise sadece yaşamış tüm erkekleri birbirine bağlamakla kalmıyor; batıda bir türlü barışamayan bilim ve din arasında da bir köprü oluyor. ❖

Kaynaklar:

1. Bakara Suresi - 248 . Ayet
2. The Journey of Man, Wells.
3. Deep Ancestry, Wells.
4. Thomas Jefferson's Y chromosome belongs to a rare European lineage, King et al.
5. The Genetic Legacy of the Mongols, Zerjal et al.
6. Recent Spread of a Y-Chromosomal Lineage in Northern China and Mongolia, Xue et al.
7. An African American Paternal Lineage Adds an Extremely Ancient Root to the Human Y Chromosome Phylogenetic Tree, Mendez et al.
8. The 'extremely ancient' chromosome that isn't: a forensic bioinformatic investigation of Albert Perry's X-degenerate portion of the Y chromosome, Eran Elhaik et al.

Yolundaki Bir Zerre...

PROF. DR. NİYAZİ BEKİ

Peygamberimiz
Hz. Muhammed (sav)'e...

Dünya seninle mağrur / Dünya sana minnettar
İnsanlık denen cevher / Seninle tam payidar
Sen olmasaydın eğer / Ölçü bulmazdı değer
İşlerin ayrı mihenk / Sözlerin ayrı ayar

Sen ilahi lütufsun / Ondan gelen bir rahmet
Ey nebiler nebisi / Sana medyun bu ümmet
İnsanlık denen varlık / Dünyada yaşadıkça
Gönülden sana sevgi / Akıldan sana minnet

Sultanlar sondan gelir / Gerçekte önde rehber
Yıldızlar da parlaktır / Güneş doğunca söner
Dünya ahrete kıskanç / Çünkü sen oradasın
Gel bize bir daha doğ / Ey Sevgili Peygamber

Akıl nuruna meftun / Vicdan sözüne hasret
Öksüzler seni bekler / Ey gökten inen rahmet
Gecemiz kapkaranlık / Gündüzümüz matemde
Nerde o yeşil bahar / Nerde o güzel cennet

Seni gönül kıskanır / Akıldan gizli tutar
Kalpteki göz kamaşır / Duygular seni koklar
Niyazım o ki, sana / Güzel bir bende olsam
Yolundaki bir zerre / Ayağında toz gubâr. ❖

Gençlik Bir Kere, Verme Boş İşlere

SELİM GÜNDÜZALP

Gençlik büyük bir nimet... Ama en büyük nimet onu vereni bilmek.

Gençlik, Rabbimizin en güzel ve en şirin nimeti. Her nimetten daha fazla hak ediyor Allah'ın adının anılmasını ve O'nun yolunda kullanılmasını.

Bir sanat eseri sanatkârına nispet edilerek değer kazanıyor. Onun imzasını taşıyorsa değeri birden bine çıkıyor. Şu kâinat; küçük büyük her şey Allah'ın. Onların arasında en üstün varlık olan insanın elinde besmele... Bu, nimetler hazinesini açacak tek anahtar...

Hayata, kâinata böyle bakmak... Gençlik nimetine önce böyle yaklaşmak gerekiyor. Nimet, nimet olarak bilinmedi mi, elden çıkar gider de haberimiz olmaz.

Geçmez zannederiz ama geçer. Bitmez zannederiz ama biter. Sayılıdır çünkü nefesler, sayılıdır günler, çabucak gider. Birden ihtiyarlığın eşiğinde bulur insan kendini.

Yunanlı yazar Kazancakis; akan bir dereye doğru eğilip bakmakta olan ihtiyara sorar:

"Neye bakıyorsun?"

İhtiyar:

"Hayatıma... Akıp giden hayatıma evlât..."

Su gibi akıp giden hayatımız ve gençliğimiz. Bir daha da ele geçmez. O günler bir daha gelmez. Ne yapıp etmeli, gençliğin kıymetini bilmeli. Ben şükrediyorum ki, Risale-i Nur'ları okudum, kendimi buldum. Yetmiş yaşında ihtiyar bir adamın azmini, imanını, şefkatini gördüm. "Kardeşlerim" dediği gençler için, hayata dair bir yol kılavuzu hazırlıyor, "Gençlik Rehberi"ni yazıyor. "Kendimi bütün gençlere arkadaş biliyorum" diyor. Yıldızlar karanlıkta parlar. Risale-i Nur gibi bir Kur'an tefsirinin kıymetini, bu zamanın açmazlarında anladım. Şükürler olsun Rabbimize.

...

Ne güzel demiş Mevlâna, "Aynı dili konuşanlar değil, aynı duyguları paylaşanlar anlaşır" diye...

Bir hatıram var yıllar öncesinde...

Zafer dergisinde ölüm konusunda yazılar yazıyordum.

Yıllar önceki o yazılardan birinin başlığı: "Gençlik gidecek" idi. Babası dergimize abone olan liseli genç bir bayandan bir mektup aldım.

Özetle şöyleydi mektup: "Her ay düzenli gelmesine rağmen, bugüne kadar derginiz pek dikkatimi çekmemişti. Ancak içimden bir ses bu sayıyı mutlaka okumam gerektiğini söylüyordu. Ben de ambalajını açıp dergiyi incelemeye başladım. Orta sayfadaki yazının başlığı beni âdeta çarptı: "Gençlik gidecek". O zamana kadar gençliğin gideceğini inanın hiç düşünmemiştim. Sanki kendimi hep böyle genç kalacak zannediyordum. Derin bir uykudan uyandım..." diye inleyen bir gencin ifadeleri hala kalbimde ve zihnimde çınlar durur.

Bütün gençler namına dile getirilmiş bir mektuptu bu...

...

Bazı şeylerin kadrini ve kıymetini elimizden çıkmadan veya kaybetmeden bilemiyoruz. İşte insanın eline hayatta bir kere geçen bir fırsat olan gençlik nimeti de bunlardan sadece birisi.

Gün olur bazı şeylerin elimizin altından kaydığını, zamanın durmaksızın aktığını hissederiz. Mevsimler bu mânâda; her canlının bir güzü ve baharı olduğu gibi insanın da gençlik yazının sonu ihtiyarlık güzü olduğunu söyler.

Bununla beraber, "Gençlikte günlerin kısa, yılların uzun; yaşlılıkta da günlerin uzun, yılların kısa" olduğunu da hatırlatırlar. "Hakiki zevk ve elemsiz lezzet, yalnız imanda ve imân ile olabilir" sırrınca gençliğini kıymetsiz, şeylerin peşinde harcamayanlar, kuru bir yaprak gibi rüzgârlara oyuncak olmaktan kendini koruyanlar, gençlikten ihtiyarlığına gün çalmış, ömür saklayabilmiş demektir. Yoksa şair Cahit Sıtkı Tarancı gibi söylenmekten kurtulamaz insan:

İçimi titreten bir sestir her gün.
Saat her çalışında tekrar eder:
"Ne yaptın tarlanı, nerde hasadın?
Elin boş mu gireceksin geceye?
Bir düşünsen! Yarıyı buldu ömrün.
Gençlik böyledir işte, gelir gider;
Ve kırılır sonra kolun kanadın;
Koşarsın pencereden pencereye."

Ve yine öylelerden birinin "Keşke gençliğim bir gün dönseydi, ihtiyarlık benim başıma ne kadar hazin haller getirdiğini ona şekva edip söyleyecektim" dediği gibi, bu yıllardaki ihmali, bundan doğan acıyı her akıl sahibi ruhunda ve vicdanında derinden derine duyacaktır.

"Gençlik damarı, akıldan ziyade hissiyatı dinler. His ve heves ise kördür, âkıbeti görmez. Bir dirhem hazır lezzeti, ileride bir batman lezzete tercih eder" (Gençlik Rehberi) gerçeğini de görmezlikten gelemeyiz. Çünkü bu cümleler imandan, hayatın gerçeklerinden mahrum bırakılmış olan gençliğin âdeta ruh portresidir.

O zaman bu tehlikenin karşısına ahiret inancı ve "Kabir var hiç kimse inkâr edemez" levhası gelir, insanın aklını başına aldırır. "Gerçi emniyet güçleri beni görmüyorlar ve ben onlardan saklanabilirim. Fakat, Cehennem gibi bir zindanı bulunan bir Padişah-ı Zülcelâl'in melâikeleri beni görüyorlar ve fenalıklarımı kaydediyorlar. Ben başı boş değilim ve vazifedar bir yolcuyum. Ben de onlar gibi ihtiyar ve zaif olacağım." (Asâ-yı Musa) diye onu düşünceye sevk eder. Muhtemel taşkınlık ve hatalarına da set çeker. Ve bu bahtiyar gençler Peygamberimizin, "Gençlerinizin en iyisi, temkinde ve sefahatlardan (günahlardan) çekilmekte ihtiyarlara benzeyenlerdir..." mealindeki mübarek sözlerine ve müjdelerine mazhar olurlar.

Evet, gençlik tutulmaz elle, geçirme boş emelle diyorum. Rabbimiz bu nimetinin hakkını veren kullarından eylesin. Arşın gölgesinde gölgelenen gençlerden eylesin. Amin. ❖

Bir Yanlış Kaç Doğruyu Götürebilir?

ELİF E. BAYRAKTAR

"Hayat bir sınavdır; ama diğer sınavlara pek de benzemez. Çünkü bazen yaptığın bir yanlış, tüm doğrularını götürebilir."
— Tolstoy

İnsan, yaratılmışlar arasında şuura sahip olan, doğruyu ve yanlışı ayırt edebilen tek varlık. Allah'ın varlığının kanıtlarını, sonsuz gücünü, tüm kâinata olan hâkimiyetini ve dünya hayatının gerçek amacını kavrayacak yetenekte.

İnsanın yeryüzünde bulunuş amacı yalnızca Rabbine kulluk ve ibadet etmek, O'nun hoşnutluğunu kazanmak. Ve insan dünyada kendisi için belirlenmiş olan yaşamı süresince bu konuda imtihan oluyor.

"Ben iman ettim" demek ise yeterli değil. Özel olarak yaratılan olaylarla sınandığında insanın, Allah'a olan imanını, bağlılığını, kararlılık ve sabrını kanıtlanması lâzım.

Allah'a kulluk; hayatı Allah aşkı, korkusu ve hoşnutluğu üzerine inşa etmek ve bunu tüm ömür sürecine yaymak. Vicdanlı ve samimi insanın yapması gereken, yaratılış amacına uygun olarak, yaşamını Rabbinin beğendiği şekilde ve O'nun sınırlarını koruyarak geçirmeye çalışmak.

İnsanın dünyada bulunma amacı ne yalnızca iyi bir iş, ne kariyer, ne aile ve ne mülk sahibi olmak. Ne hırsla bu dünyevi tutkuları hedefleyerek yaşamak, ne de oyunla ve oyalanarak verilen ömrü tüketmek.

Hırsla dünyevi hedeflere yönelen insan, taptığı onlarca putu bırakıp yalnızca Allah'a kulluk etmediği sürece asla gerçek huzuru bulamaz. Çünkü insanın nefsi sınır tanımaz. İnsan her şeye sahip olsa da nefsi asla tatmin olmaz. Sürekli bir başka tutkunun peşinde koşarak azgınlaşan insanın, kuşkusuz huzur içinde mutlu bir yaşamı olmaz.

İnsan, dünyevi sahte ilahlarını terk ederek Rabbine yöneldiğinde boşlukta sürüklenmekten kurtulur, şirkin karanlıklarından—kulun çabası ve Allah'ın lütfuyla—nura çıkar. Tek gerçek ilah olan Allah'a sığınır, yalnız O'na kulluk eder, huzur ve güven içinde yaşar.

Allah'tan başka rızası gözetilen, Allah'tan başka sevgi ve korku duyulan onlarca put, imanın önündeki en büyük engel ve insan için en büyük tehlike. Din şirkten arınmış ve katıksız olmalı ki, gerçek anlamda yaşanabilsin. "İmanın içindeki biraz şirkten bir şey çıkmaz" diye düşünmek büyük bir aldanış olur.

Bazı olayların Allah'ın kontrolünde, bazılarının ise Allah'tan bağımsız olarak insanların ya da başka varlıkların kontrolünde oluştuğu düşüncesi şirktir. İnsanın şirk içinde, hayatını 'yarı imanlı' geçirmesi ebedi felâkete sebep olan korkunç bir kaayıptır.

Hastalık gibidir şirk. "Şüphesiz Allah insanlara hiçbir şeyle zulmetmez. Ancak insanlar, kendi nefislerine zulmediyorlar" (Yunus Suresi, 44) ayetinde ifade edildiği gibi, insanın şirke bulaşarak kendine yaptığı zulüm çok fecidir. Her şeyi Allah'a bağlamak, Allah'ı aşkla samimi olarak sevmek, Allah'tan saygı ile çekinmek, Allah'a tevekkül etmek ve güvenmek, halisane teslimiyetle bu şirk hastalığı ortadan kalkar.

Bu çok ciddiye alınması gereken bir konu çünkü Allah'ın bağışlamayacağını haber verdiği tek günah şirk. Ve şirk, imanla inkâr arasında bir perde. İnsanın gerçekleri görebilmesini engelleyen, yaşam amacını unutturan, ölüm ve ahiretten gaflete düşüren bir perde...

Bu şuurla, hayatını Allah'ın hoşnutluğunu kazanma doğrultusunda sürdüren insan, Allah'a gereği gibi kulluk etme konusunda samimi istek taşır. Ölümün yakınlığını, cennet ve cehennemi tefekkür eder. Allah'ın gizlinin gizlisini bildiğinin ve yaptıklarından haberi olduğunun farkındadır. Bu nedenle de davranışlarının her zaman Kur'an ahlakına uygun olmasına titizlik gösterir. Bilir ki şirk gibi bir yanlış, tüm doğrularını götürebilir.

Göklerin, yerin ve dağların yüklenmekten kaçındıkları emaneti biz insanlar kendi isteğimizle yüklenmişsek, şirkin açığından ve gizlisinden sakınmamız, imanî şuur ve kulluk bilinciyle, emaneti taşıma görevimizi—Allah'ın dilemesiyle—gereği gibi yerine getirmemiz lâzım. Ki o tek yanlış, tüm doğrularımızı götürmesin.

"Gerçek şu ki, Biz emanetleri göklere, yere ve dağlara sunduk da onlar bunu yüklenmekten kaçındılar ve ondan korkuya kapıldılar; onu insan yüklendi. Çünkü o, çok zalim, çok cahildir." (Ahzab Suresi, 72) ❖

Yolculuk

CÜNEYD SUAVİ

Lüzumsuz şeyleri sakın alma yanına!
Yükünü senden başkası asla taşımaz
'Ayrılık' bu, zaten herkes ona alışmış
Gidiyorsun diye kimse sana darılmaz

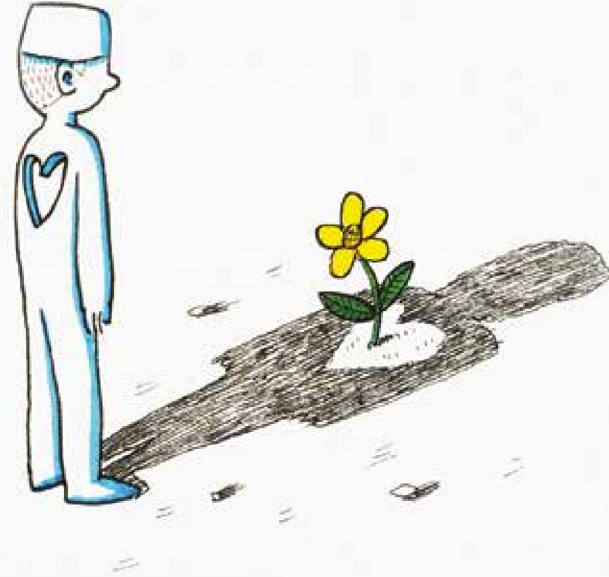
Sermayene göre yol alır vasıtalar
Bazen 'ışık hızı' ile bazen 'aheste'
Yol ikiye ayrılsa da kural değişmez:
'Dönüş bileti' satılmaz bindiğin otobüste

Sevdiklerini düşünüp üzme kendini!
Nasıl olsa işlerine bakar çocuğun
İtiraz etsen de bir gün bitecek yolculuğun
"İnnâ Lillah ve innâ ileyhi râciûn." ❖

Eğitim ve Hayatın İçinde “İnsan” Örnekliği

AYTEN YADİGÂR

OECD 2021 Bir Bakışta Eğitim Raporu'nda ana teması, “Eğitimde eşitlik ve fırsatların güçlendirilmesi” olarak belirlenmiş. Bu tema çerçevesinde yapılan araştırmalardan elde edilen verilerden hareketle değerlendirmeler yapılıyor. Yeni dönemde çocukların “içine doğulan koşullardan bağımsız olarak adil ve nitelikli eğitim almalarının sağlanması ve herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatlarının teşvik edilmesi” öne çıkan meseleler.

Günümüzde içinde bulunduğumuz koşulları belirleyen en önemli husus Kovid-19 tehdidi. Pek çok şeyin artık eskisi gibi olmadığı bu dönem “yeni normal” olarak adlandırılıyor malum. Toplumsal hayat ve kurumsal işleyiş yeni şartlar altında yeniden şekilleniyor. Belli davranış kalıpları ve alışkanlıkları ile bugüne kadar gelen insanlar için değişime uyum sağlamak zorlayıcı olabiliyor. Üstelik bu yeni dönemde bilişim teknolojisi ve internet kullanımının hâkim unsur haline gelmesi ve hayatın hemen her alanında kullanımının yaygınlaşması söz konusu. Oysa bu imkânları edinmek ve bilinçli olarak kullanmak belli bir sosyo-ekonomik düzeyde olmayı gerektiriyor. Maddi sebepler nedeniyle bu imkanlardan mahrum olanların, yeni normale uyum sağlamada daha baştan dezavantajlı bir konumda olduklarını ifade etmek gerekiyor. Pandemi sürecinde en başarılı olanlar / en iyi performansı gösteren öğrencilerin sosyo ekonomik açıdan avantajlı olan kesimden çıktığı raporda ifade edilmekte nitekim.

Küresel ölçekte bakıldığında da benzer bir durum söz konusu. Pandemi süreci ve sonrası yaşanan değişimlerin etkisi, farklı ekonomik güce ve gelişmişlik düzeyine sahip olan ülkeler tarafından aynı şekilde hissedilmedi haliyle. Sorunlarla mücadelede ve değişen şartlara uyum sağlama noktasında içinde bulunulan koşulların ülkeler seviyesinde de belirleyici unsur olduğu anlaşılmakta.

Çocukların içine doğulan koşullardan bağımsız olarak adil ve nitelikli eğitim almalarının sağlanması idealinin ilk adımı “koşulların iyileştirilmesi” olmalı o halde. Bu da adil paylaşım, emek ve alın terinin karşılığının alınması, haksız kazancın önüne geçilmesi, dezavantajlı kesimlerin korunması gibi hususların hayata geçirilmesi gereğine işaret ediyor. Bu noktada yasal veya kurumsal düzenlemelerin yanı sıra insanlar arasında merhamet, empati, yardımlaşma ve dayanışma ruhu gibi manevi dinamiklerin de harekete geçmesi gerekiyor. Sadece eğitim alanında değil hayatın genelinde insan odaklı yaklaşımların ve insani değerleri temel alan bakış açılarının önemine bir kez daha dikkat çekilmeli.

...

Yukarıda ifade edilen bir diğer husus “Herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatlarının teşvik edilmesi.” “Beşikten mezara ilim talep ediniz” Nebevi tavsiyesi, ömür ve sağlık el verdiğince öğrenmenin ve öğretmenin ne kadar kıymetli olduğunu bizlere bildiriyor zaten.

Bugün bilgiye erişim çok kolay ve birey temelli eğitim mümkün. Teknoloji imkânları ile her an her yerde öğrenme fırsatları değerlendirilebilir, birey bilgilenme süreçlerini çeşitlendirebilir, zenginleştirebilir.

Bilgi aktarımını mümkün kılan uzaktan eğitim platformlarının eğitimin alternatifi değil, tamamlayıcı ve destekleyici unsurları olabileceğini ifade etmek gerek. Çünkü insani tecrübenin ve değerlerin aktarımı söz konusu olduğunda yüz yüze eğitimin yapıldığı okullar ve öğretmenin varlığı, önemini halen korumakta. Pandemi sonrası okulda bir araya geldiğimiz öğrencilerimizle ilgili gözlemlerimiz de bu yönde. Yaklaşık son iki yıldır meydana gelen değişimler ve ortaya çıkan belirsizlikler ortamında en çok da olan biteni anlama ve anlamlandırma ihtiyacı duyuyorlar. Bununla baş etme yolunu bulmadan akademik başarıya odaklanmak ne kadar mümkün olabilir? O nedenle “yeni normal” şartlar altında öğretmenlerimiz ders anlatımının yanı sıra onların duygusal ihtiyaçlarına cevap verme ve öğrenme motivasyonlarını destekleme gibi fonksiyonlar da icra etmekteler.

...

“Hayat ileriye bakarak yaşanır, geriye bakarak anlaşılır.” demiş Kierkegaard. Öğretmen hayat tecrübesi ile öğrencilerinden öndedir. Onların henüz kat etmekte olduğu yollardan çok daha önceleri geçmiştir ve bu tecrübe ışığında geriye dönüp olan bitenleri bir anlam çerçevesine oturtma imkânına sahiptir. Sadece mesleki değil insani gelişimi ile ilgili her daim öğrenme ve kendini yenileme çabasında olan bir öğretmen, öğrenciler açısından ne kadar kıymetli bir kaynak ve referans kaynağıdır. Özellikle de insan ötesi ve insan sonrası tartışmalarının yaşandığı günümüzde bocalayan, anlamak ve anlaşılmak isteyen gençlerin “insan” örnekliğine duydukları ihtiyaç düşünüldüğünde... Hem okullarda hem hayatın içinde...

Daha yaşanabilir bir dünya inşasında “insan”ın özne olduğu hatırdan çıkarılmamalı. Onun iyileşmesi ve topyekûn insani değerlere sahip çıkılması, sorunların çözümü noktasında çıkış noktamız olmalı. Daha iyi ve adil bir dünya mümkün... Tabi ki daha iyi ve adil insanlarla... ❖

Farkındalık

ABDÜLKADİR DİNÇ

Anlam, bir fark ediştir. Kalabalıkta bir dostunuzu fark edince nasıl da yüzünüzde gülücükler açıyor. Kimsenin fark edemediğini görmek bir ayrıcalık olur çoğu zaman. Fark edemeyip bir çiçeğin üzerine basmışsanız, bir 'cız' sesinin geldiğini fark edersiniz yüreğinizden. Farkında olmadan bir kedinin kuyruğuna basmak mı, aman Allah'ım!

Sahildeki paytak yürüyüşünü tamamlayıp suda taklalar atarak seyreden bir ördeği, havada süzülen bir martıyı, ağacı kemiren bir kurdu, tepelere yol bulan bir karınca sürüsünü farketmek, bakışları elbetteki daha anlamlı kılıyor.

Hayat, fark etmek demektir. Biraz iddialı bir cümle olduğunun farkındayım. Tıpkı detayların bütüne değer kattığını, basit bir vücut dilinin sözü daha da etkili kıldığını fark ettiğim gibi. Farketmek, her şeyi anlamlı kılıyor. Bir adımın altında kalmak üzere olan böceğin geçmesini beklemek ona nasıl hayat veriyorsa. Tatlı bir rüzgârın yepyeni yaşamlar için tohumları savurması, geceyi yaran gündüzün taze başlangıçlara doğması, yağmurun sararan yeryüzünü yeşile boyaması nasıl bir diriliş muştusu oluyorsa...

Sabah, eşinizin özenle hazırladığı kahvaltı sofrasının farkındaysanız, teşekkür dökülür dudaklarınızdan. Merhamet abidesi annenizin, çoğu zaman abarttığını düşündüğünüz endişelenmesinin farkındaysanız ona olan sevginizin coştuğunu hissedersiniz.

Yağmur yüklü bulutların, ölçüsüz tükettiğimiz suyun, mütemadiyen soluduğumuz havanın. Ayın, güneşin, yıldızların farkına varmak. Direksiz duran göğün, suda batmayan gemilerin, neredeyse gözleri alacak şimşeğin. Babaannemin Sarı Kız'ı ineğin, çift çift nebatın, bir şiir letafetinde kelebeğin farkına varmak. Her gün önünden geçtiğimiz nar ağacının, üzerimizde kanat çırpan kuşların, avuçları büzüşmüş yetimin... Hayatın, Kitab'ın. Farkında mısınız? ❖

Sanat Öyküsü

Picasso'nun Güvercini

HAZIRLAYAN: RASİM SOYLU

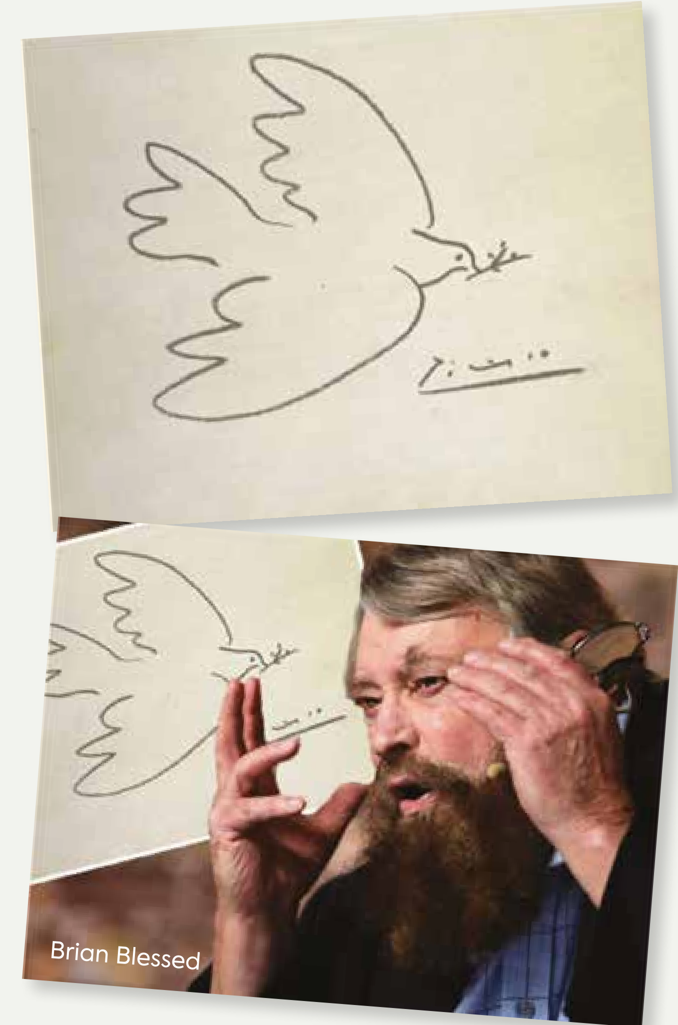
Picasso 1950'de Sheffield'da Dünya Barış Kongresi'ne davet edilir. Kongre sırasında o zamanlar daha on iki yaşında bir çocuk olan ABD'li aktör Brian Blessed, Picasso ile tanışır.

Babasının yanında kongreye gelen Brian karşısındaki adamın Picasso olduğuna inanmaz ve ondan bir resim çizmesini ister. Picasso da cebinden çıkardığı bir kâğıda bir barış güvercini çizer.

Ancak henüz on iki yaşındaki çocuk "Sen Picasso değilsin çünkü bu bir güvercine benzemiyor." der ve elindeki çizimi arkasına doğru fırlatıp atar.

Tam da o anda olayı izleyen birisi Picasso'nun barış güvercini çizimini alıp ceketinin iç cebine koyar. Yıllar sonra da bir müzeyedede 50 milyon Paund'a satılır.

Bugün değeri milyonlarla ifade edilen çizimin ilginç ve trajikomik öyküsü, Brian Blessed'in bir röportajında ortaya çıkar. Hayatında hiç büyük bir finansal hata yapıp yapmadığı sorulduğunda bu hatırasını anlatır. ❖

Brian Blessed

Faiz, Toplumsal Barış ve Refahı Nasıl Engelliyor?

DR. OSMAN EMİNLER

Faiz, tarih boyunca sadece İslam âleminde değil bütün dünyada farklı açılardan değerlendirilmiş olgulardan biridir. "Faiz ile ilgili olarak ortaya çıkan tezlerin oluşmasında kutsal kitaplar, din adamları ve filozoflar yanında, iktisadi doktrin kurucu ve yorumcularının da etkinliği tartışılamaz."[1]

Faiz kavramını ele alırken ekonomik yansımaları ile birlikte toplumların alışkanlıklarında oluşturduğu etkiyi de değerlendirmeye almak gerekmektedir. Kuşkusuz sosyo-ekonomik bir olgu olan faiz problemi ile ilgili değerlendirmeler devam edecektir. "Zira faiz ile ilgili olarak 'Ekonominin bel kemiği ve olmazsa olmazı' şeklinde yapılan değerlendirmeler yanında 'Ekonomileri iflasa götüren sömürü aracı' gibi ifadeler, iktisadi hayatın bilinen gerçeklerindendir."[1]

"Faiz, Arapça'da fazlalık, çoğalma ve taşma manasına gelen (فاءض) kelimesinin Türkçe'de kullanılan şeklidir. Genelde, İslami kaynaklarda geçen ve artma ve çoğalma anlamına gelen 'riba' kelimesiyle eşdeğer kabul edilir."[1]

"Faiz bilinen bütün medeniyetlerde yer almış bir olgudur. Mısır, Sümer, Babil, Asur, Eski Yunan, Roma gibi toplumlarda kurumsal örnekleri tarihi kaynaklarda görülmektedir. Ancak her dönemde faiz tartışmalı bir konu olarak gündeme gelmiştir. Nitekim M.Ö. yaşamış olan Aristo ve Eflatun da faize karşı olumsuz tavır takınmıştır. Onlara göre çirkin bir kazanç yolu olarak gördükleri faiz zenginlerle fakirleri karşı karşıya getirerek devletin selametini tehlikeye atmasına yol açabilecek bir sürecin tetikleyici unsurudur. Yine bütün bu dönemlerde faiz ya kerih görülmüş ya da vereceği zararlar dikkate alınarak sınırlandırılmıştır. Örneğin Eski Mısır'da faizin anaparayı geçmesi yasaklanmış, Eski Yunan'da da üst limit olarak %12 belirlenmiştir."[2]

Daha önceki ümmetlere de yapılan ikazların başında faizin tahrip edici özelliği vurgulanmıştır. İnsanlığa gönderilen son kitap olan Kur'an'da, faiz ile ilgili olarak dört farklı surede olmak üzere sekiz âyet nazil olmuştur. Bunlardan beşi Bakara süresinde, Âl-i İmran, Nisa ve Rum surelerinde de birer âyet bulunmaktadır. Nüzul tarihleri farklı olan bu âyetler faizin yasaklanmasında tedrici bir yol izlendiğini göstermektedir. "Kur'an'ın benimsediği bu yöntem İslam'ın yaygınlık kazanmış sosyal hastalıklara uyguladığı metodun tabii bir sonucu olduğu anlaşılmaktadır."[1]

...

Kur'an-ı Kerim'de faiz tedricen herhangi bir kayıt ve sınırlama, zaman ve zeminden söz etmeden bütün çeşitleriyle yasaklanmıştır. Ödünç işlemlerinde anapara/mal'ın misliyle iadesi emredilmiş ve bu zulmetmeme veya zulme maruz kalmama gerekçesine bağlanmıştır. Bunun ile birlikte alım-satım işlemlerine faiz muamelesi yapanlara ve faizi hayatında barındıranlara "Allah (cc) ve Resulü ile harp etmek" (Bakara, 275-279) olarak niteleyip, en yüksek derecede ağır tehditleri barındırmaktadır.

Faiz günümüzde yaklaşık 200 yıldır hâkim olan ekonomi anlayışı olan kapitalizmin önemli uygulama araçlarından birisidir. "Kapitalist sistem içerisinde bankacılık vasıtasıyla tasarrufları yatırıma kanalize ettiği varsayımı ile kabul gören faiz, devletler bakımından da artık olağan bir gelir kabul edilen borçlanmanın bir maliyeti olarak bütçelere yansımaktadır. Kapitalist ekonomilerde sıklıkla ekonomik krizler yaşanmaktadır. Bunun önemli bir sebebi sistemin bel kemiği olan faizin ekonominin tam kapasite ile kullanımını önlemesidir. Hali hazırda devletlerin çeşitli şekillerdeki müdahalesi bunu sınırlandırsa da genellikle devletler birikmiş bir şekilde birkaç yılda yeni bir ekonomik krizle yüz yüze gelmektedir."[2] Doğal olarak bu krizler dünyada ciddi etki oluşturmakta ve gelir dağılımı adaletsizliğinin artmasına sebebiyet vermektedir.

"48. Dünya Ekonomi Forumuna yansımış 'Çalışmayı Ödüllendir, Zenginliği Değil / Reward Work, Not Wealth' başlığı ile yer alan rapora göre Dünya servetinin %82'sinin en zengin %1'in eline geçtiği vurgulanmıştır. Faizli ekonomi uygulamalarının ortaya çıkardığı gelir dağılımında adaletsizlik, sömürü ve benzeri ağır ekonomik sonuçlar artık gizlenememektedir."[3]

Bu derece toplumları sömüren faiz olgusunun oluşturduğu ekonomik ve sosyal olumsuzlukları ele aldığımızda:[4]

• "Faizin üretim faktörlerinden sermayenin fiyatı olduğundan, üretim çıktılarının maliyeti içinde yer alarak fiyatları yükseltmekte ve dolayısıyla enflasyonu tetiklediği sayısal olarak ispatlanmıştır.

• Faiz ekonomide insanların paralarını bankaya yatırarak daha kolay para kazanacakları fikrini oluşturarak harcamaların ve girişimlerin önünü kesmektedir.

• Toplam talep ve arzın hacmini sınırlamasının yanı sıra dengeyi de olumsuz etkilemektedir. Faiz oranı her zaman toplam talep ve toplam arz eğrilerini olumsuz etkileyerek eksik istihdamda dengeye gelmelerine sebep olur. Sonuç olarak istihdamı olumsuz etkilemektedir.

• Faizin diğer bir olumsuz etkisi üretim ve istihdamın hacmini azaltması sonucunda kıtlık yaratarak kronik ekonomik düşüşü tetiklemesidir.

• Faiz üretim maliyetlerinin düşmesi eğilimini ortadan kaldırmaktadır. Üretim maliyetlerinin düşmesi verimliliğin yükseltilmesine bağlıdır. Verimlilik artışı yeni üretim teknik ve teknolojilerin uygulanmasıyla mümkündür. Yeni teknolojiler içinse yeni yatırımlar yapılması gerekir. Faizler yatırımların esas maliyeti olduğundan, yeni yatırımlar vasıtasıyla üretim maliyetinin düşme eğilimine olumsuz etki yapar.

• Artan kredi kullanımı ve ödenemeyen faiz borçlarının baskısı sonucunda stres ve psikolojik gerginlik toplumun üretkenliğini ve ekonominin genel verimliliğini düşürmektedir."

Tüm bunlar ile birlikte toplumu birçok açıdan felakete düşüren faiz olgusunun oluşturduğu tahribata baktığımızda, toplumsal barış ve refah için faizsiz ekonominin kaçınılmaz olduğunu görmekteyiz. ❖

Kaynakça: **1.** Deniz, A. (2006). İslam Hukukunda illet kavramı ve faizin illeti (Yük. Lis. Tezi, Uludağ Ün.) **2.** Güngör, K. (2017). Faiz Ekonominin Vazgeçilmezi mıdır?. Ayrıntı Dergisi, 5(52) **3.** Akdemir, S. (2018). Faizin Yarattığı Toplumsal Sorunlara Yönelik Alternatif Arayışlar: Para Peşin Mal Vadeli Selem Sözleşmelerine Yenilikçi Bir Yaklaşım. Bitlis Eren Ün. Sos. Bil. Der., 7(1), 78-109. **4.** Aliyev, P., & Hopoğlu, S. İslâm Ekonomisi ve Tüketici Kredileri.

İlâhî İkrama Mazhar Olan İnsan

PROF. DR. ALAADDİN BAŞAR

"...O vakit hayvanâtın büyük bir kumandanı hükmünde ve şu dünyada Cenâb-ı Hakk'ın nazlı ve niyazdar bir abdi, mükerrem ve muhterem bir misafiri olursun." (Bediüzzaman, Sözler)

İnsanın nazlı bir kul olması çok yönlüdür. Sadece beslenmemize dikkatle baksak ne kadar nazlı olduğumuz açıkça görülür. Bizim hizmetimize verilen bir kısım hayvanlar ağızlarını yerlere sürterek rızıklarını temin ederken, insana el ile tutma, yemeğini pişirme gibi nice ihsanlarda bulunulmuştur.

Öte yandan, insan "sair sekenelerde tasarruf" yetkisine sahiptir. Yani hizmetine verilen hayvanları dilediğinde kesip yiyebilmekte, onların "tesbihatlarına müdahale" edebilmektedir. Bu da nazlı bir varlık olmanın ayrı bir yönüdür.

Örnekleri çoğaltabiliriz.

Günümüzün en lüks seyahat vasıtası olan uçakta bile insan, tam sessiz bir yolculuk yapamıyor. Motorun gürültüsü, insanı az da olsa rahatsız edebiliyor. Dünyamız ise hem kendi, hem de Güneş etrafında süratle döndüğü halde, konforlu yaratıldığı için bu hareketin hiç farkında olmuyoruz. Allah Kelamı'nda, dünyanın insan için bir beşik olduğu haber veriliyor. Sanki bu beşikte istirahat eden nazlı yavrunun rahatsız olmaması için, beşik çok dikkatle ve sessizce hareket ettiriliyor.

Nefesimiz kanımızı temizlerken de hiçbir şey duymuyoruz. Bu temizlik de o nazlı misafire uygun olarak yapılıyor.

Hücrelerimizin değişmesinden de hiç haberimiz olmuyor. Hâlbuki bir bina yıkılıp yerine yenisi inşa edildiğinde ne kadar zorluklar ve çevre için ne kadar sıkıntılar ortaya çıktığını yakinen biliyoruz.

Bu kadar nazlı bir hayat süren insanın, bütün bu nimetlere karşı Rabbine iman ve itaat etmesi, sebeplere gönül bağlamaması, onlara yalvarırcasına zillet göstermemesi gerekir.

...

Ve insan, "mükerrem ve muhterem bir misafir"dir.

Mükerrem, "ikrama mazhar olmuş kimse" demektir.

İnsana yapılan bu İlâhî ikram, "Andolsun biz Âdemoğullarını üstün kıldık; şan, şeref ve nimetler verdik (kerremnâ)" (İsrâ Sûresi, 70) ve "Muhakkak, biz insanı ahsen-i takvimde (en güzel bir biçimde) yarattık" (Tin Sûresi, 4) gibi birçok ayet-i kerîmede haber verilmiştir.

Muhterem ise, "hürmet edilen, hürmete lâyık" manasınadır. Meleklerin Hazret-i Âdem'e secde etmeleri bu hürmetin en güzel ifadesi olduğu gibi, arzın (dünyanın) halifesi olan insana bütün hayvanların ve bitkilerin hizmetkâr olmaları da bu hürmetin bir başka göstergesidir. ❖

Hayata Dair Notlar

MEHMET TÜZÜN
PSİKİYATRİST

İnsanları anlamayan insanlara güvenmez.
İnsanlara güvenmeyen içine kapanır.
İçine kapanan insanlardan kopar.
İnsanlardan kopan insanları anlamaz.
İnsanları anlamayan insanlara daha da güvenmez.
İnsanlara güvenmeyen içine daha da kapanır...
Ve bu böylece sürüp gider.

*

İlginçtir ki, hem başkalarının bizi anlamadığından şikayet ediyoruz, hem de başkalarını anlamadığımızdan.

Oysa tüm insanların genetik yapılarının %99,5 kadarı ortaktır. Farklı yönler sadece %0,5'tir.

Diğer insanlarla aramızda, sandığımızdan çok daha fazla ortak yön vardır yani.

*

Bir insanın babası ile ilişkisi tüm erkeklerle, annesi ile ilişkisi ise tüm kadınlarla diyalog kurma şeklini belirler.

Çocuklukta yaşanan aile ortamı ise, kurulacak aileyi birebir etkiler.

*

Evlilik kararında anne-babanın rızasını almanız, sizin iyiliğiniz içindir.

Zira arkasında harabeler bırakan bir kişi, mutlu olamaz.

*

Anne-babasının bir huyunu beğenmeyen, ama bu huyun sebebini de anlamayan (yani çaresini bulamayan) kişi, ileride kesinlikle aynı huya sahip olacaktır.

Denemesi bedavadır ama bedeli ağır olabilir.

*

Tüm genellemeler tehlikelidir, bu bile.

Vahdaniyet
Ne Demektir?

YUSUF YALÇIN

Vahdaniyet, Allah'ın bir olması demektir ve Allah Teâlâ'nın kemal sıfatlarının en önemlisidir. Çünkü bu sıfat, Allah Teâlâ'nın zâtında, sıfatlarında, fiillerinde bir olduğunu; hâkimiyet ve işlerinde ortaksız olduğunu ifade etmektedir.

Kur'an'ın ifadesiyle eğer "Yerde ve gökte, Allah'tan başka ilâhlar bulunsaydı, yer ve gök harap olurdu"1 yani kainat karışıklığa gidecek ve yok olacaktı. Çünkü kâinatı yaratan ve yöneten birden fazla ilâh olsaydı, farklı yönde istek ve iradeleri olacağından kâinatın düzeni bozulurdu.

Rabbimiz bu durumu Kur'an'da herkesin anlayacağı çok basit bir örnekle dikkatimize sunmaktadır:

"Bir adam var ki onun birbiriyle ihtilâflı birçok ortak efendisi bulunmaktadır; bir adam da var ki bir tek kişiye bağlıdır. Şimdi bu iki adamın durumları eşit olabilir mi?"2

Ayetteki benzetmedeki adam, kainat ve içindekilerdir. Şimdi kainata baktığımızda tek bir idare edenin olduğunu mu, yoksa farklı iradelerin birbiriyle çatışması mı görüyoruz? Bilimlerin de keşfetmesiyle daha da iyi anladığımız evrende atomdan galaksilere kadar geçerli olan aynı kanunlar, tek bir kanun koyan ve idare edeni gösteriyorlar... Ayrıca yaratılanlardaki birlik yönleri, Yaratanın da bir olduğunu gösteriyor; mesela tüm insanların yüzlerinin aynı yapıda olması insanlara suret verenin de bir olduğunu gösteriyor, simalardaki farklılıklar da bir olan O Zât'ın irade sahibi olduğunu gösteriyor...

...

Tarih boyunca insanlık, peygamberlerin getirdiği hakikatleri ne zaman unutsa, aciz varlıkları ilahlaştırıp onlarda ilahi sıfatlar olduğunu vehmetmişlerdir.

Bediüzzaman Hazretleri bunu çok basit bir örnekle izah eder ve Güneş örneği verir. Özetle şöyle der; yeryüzünde milyonlarca ayna, ışık yansıtan şeyleri gören bir insan, bunlardan yansıyan ışığı iki şekilde izah eder: Ya "Gökte Güneş var ve bu yansımalar, Güneşin ışığının yansımalarıdır" diyecek ve doğruyu ifade edecektir; ya da güneşi kabul etmez, yok sayar, inkar ederse her ışık yansıtan şeyi küçük bir güneş olarak kabul etmek zorunda kalacaktır.

İşte kainatta da Allah'ın isimlerinin nurları tecelli eder, yansır. Kainattaki tüm fiillerin fâili Allah'tır; tüm yaratılmışları yaratan Hâlık Allah'tır; tüm canlılara hayat veren Hayy Allah'tır; tüm rızka muhtaçları doyuran Rezzak Allah'tır; tüm hastalara şifa veren Şafi' Allah'tır... Yani varlıklar, Allah'ın isimleri karşısında aynalardır. Varlıklarda yansıyan tüm kemal sıfatlar Allah'ındır. Mesela arının bal yapması için ilim gerekir, ancak arıda ilim yoktur, işte burada ki ilim Allah'ın ilmidir, arı Allah'ın sevk etmesiyle bal yapar, asıl fâil Allah'tır. Balda görülen ilmi Allah'a vermeyen birisi, arıyı ilim sahibi kabul etmek zorunda kalır.

Bu bütün mahlûkatın kendileri ve yaptıkları için böyledir. Bir Allah'ı kabul etmeyen, Onun sıfatlarını o aciz mahlûkata vermek zorunda kalır, yani her şeyi ilah kabul etmeye mecbur olur.

İşte tarih boyu bütün putlar ve putlaştırılan şeyler, böyle Allah'a ait olan sıfat ve fiillerin onlarda olduğu vehminden çıkmıştır. Güneşi göremedikleri için aynalara güneş muamelesi yapmışlardır. Bazıları da imanın özünü kaybedip, pek çok saçma itikat ile inançlarına şirk bulaştırmışlardır. Böylece bu bâtıl itikatlar ile kendilerini mahlûkatın en şereflisi makamından, en aşağı seviyesine düşürmüşlerdir.

...

Kur'an'da kendisini ilah olarak halkına gösteren Nemrut'a, Hazreti İbrahim'in (as) vermiş olduğu cevap, şirk koşanların ne kadar aciz olduklarını bizlere gösteren harika bir örnektir:

İbrahim: "Rabbim, dirilten ve öldürendir" demişti.

(Nemrut:) "Ben de diriltir ve öldürürüm" dedi;

İbrahim, "Şüphesiz Allah güneşi doğudan getiriyor, sen de batıdan getirsene" dedi. İnkar eden şaşırıp kaldı.3

...

Evet, Kur'an'da, Allah'tan başka şeylere tapanlara, aciz yaratılmışlara ilahlık verenlere şu apaçık ayetle denilir ki: "...Allah'ı bırakıp da yalvardıklarınız (taptıklarınız) bunun için bir araya gelseler bile bir sineği dahi yaratamazlar. Sinek onlardan bir şey kapsa, bunu ondan geri de alamazlar. İsteyen de âciz, kendinden istenen de!"4

...

Allah insanı kendisine muhatap olması için yaratmış ve bütün kâinatı insanın hizmetine vermiştir. Allah'tan başka şeyleri ilah edinenler bu sebeple, sadece kendilerinin değil tüm evrenin yaratılış hikmetini de boşa çıkarırlar. Ve mahlukatın karşısında Allah'ın şerefli misafiri olmak varken, onların dilencisi konumuna düşerler.

Bu sebeple, kalbde tevhid akidesi bulunmadıkça, Allah indinde hiçbir inanç, hiçbir amel makbûl değildir. Bunun için İslâmiyet, insanlığa her şeyden önce tevhid inancını sunmuş ve bütün insanlığı bir olan Allah'a iman etmeye çağırmıştır. Hak dinler ile bâtıl dinlerin ayrıldığı en önemli nokta da budur.

Çünkü bâtıl dinler de Allah'ın varlığını kabul etmekte, fakat İlâhî sıfatlarda, özellikle, vahdaniyet sıfatında hataya düşerek, O'na yardımcı ve ortaklar koşmaktadırlar. Bu bakımdan, Allah'ın varlığını kabulden sonra en mühim hakikat, tevhid inancı, yani Allah'ın bir olduğunu kabul etmektir.

...

Özetle, âlemde bir düzenin oluşu ve bozulmadan devam edişi, bir tek Allah'ın eseridir. İlâhta birlik, evrende birliği, uyum ve düzeni getirmiştir. Allah'ın ortağı bulunsaydı bu düzen bozulurdu. Konumuzu bir ayet daha paylaşarak tamamlayalım:

"Onun yanında hiçbir ilâh yoktur. Eğer olsaydı, şüphesiz her tanrı kendi yarattığını kabullenir ve korur, kimisi de diğerine üstün olmaya çalışırdı..."5 ❖

Kaynaklar: **1.** Enbiyâ Suresi, 22 **2.** Zumer Suresi, 29 **3.** Bakara Suresi, 258 **4.** Hac Suresi, 73 **5.** Mü'minûn Suresi, 91

Bilinç Problemi Çözülecek mi?

PROF. DR. SEFA SAYGILI

1350 gram gelen jöle kıvamındaki beynimizde bilincimizin yani varoluş duygumuzun, farkındalığımızın nasıl oluşturduğu günümüzde halen muammadır. Pek çok bilimci, anlaşılması zor yapısı ile beynimizin bilinci nasıl ürettiğini bilimsel araştırma yapmaya bile uygun olmayan özel bir fenomen olarak görmekte, anlaşılması için üzerinde deney yapılmaya geçerli bir konu olmadığını düşünmektedirler.

Birçok bilim insanı ve filozof, bu büyük soruya asla cevap verilemeyeceğini düşünürken bazıları beynin ve bilincin zamanla kavranacağına inanmaktadır.

İşte bilim dünyasındaki en ünlü iddialı bahislerden birine 1998 yılında bu konuda girişilmiştir ve 25 yıl sonrasına kadar beyinde bilincin kendine has bir belirtecinin veya imzasının tanımlanmış olup olamayacağına dairdir. Tarafları ise bilincin 'zor problem'(*) olduğunu söyleyen New York Üniversitesi düşünürlerinden David Chalmers ile Washington'daki Allen Beyin Enstitüsü nörobilimcilerinden Christof Koch arasındadır. Chalmers'e göre; bilinç, "fiziksel yasalara uymaz ve bu yasalardan türetilemez gibi görünmektedir. Zor sorun, mekanistik ve indirgemeci bir yaklaşımla çözülemez." Chalmers, dünyayla ilgili bütün gerçekleri bilsek dahi bilinci bir bütün olarak asla bilemeyeceğimizi düşünmektedir. Ancak Koch bunu kabul etmemiş ve 2023 yılına kadar bilinci anlamada çok yol alınacağını ileri sürmüştür. İki filozof işte bu konuda iddialı bir bahse girmişlerdir.

...

Peki, iddianın bitim tarihine bir yıl kala ne durumdayız?

David Chalmers

Bilincin beynin hangi bölgeleri ve hangi iletişim ağlarıyla bağlantılı olduğu konusunda ciddi bir ilerleme kaydedilse bile, söz konusu zor problemin çözümü yolunda belirgin bir gelişme olmadığını söyleyebiliriz. Nörobilim, beynin nasıl çalıştığını anlamada ilerlemeler kaydetmiş olsa da, zihin hala bir gizemdir. Bilim; beynin yağmur kokusunu, neşe hissini ve en önemlisi farkında olduğunun farkında olma hissini nasıl ürettiğini henüz çözebilmiş değildir. Beynin bilgiyi nasıl bütünleştirdiği, dikkati nasıl odakladığı ve anıları nasıl depoladığı bilinmemektedir.

25 yıllık sürenin dolmasına az bir zaman kala Koch, bahsi kazanamayacağını anlamış durumdadır ve şöyle diyor: "Bırakın beynin öteki bölgelerini, korteksin bilince katkıda bulunan bölgelerini bilmemiz bile çok yıllar alacak. Ne de olsa, kâinatın en karmaşık etkin maddesinden söz ediyoruz."

...

Günümüz filozoflarından Thomas Nagel ise zihni gerçekten anlamak istiyorsak materyalizmin tamamen bir tarafa atılması gerektiğini ileri sürmektedir. Ona göre zihin açıklanamaz bir evrim kazası veya eklentisi değil; doğanın temel bir yönü, vazgeçilmez bir özelliğidir. Bu tür teoriler, kısmen, algının bazı durumlarda gerçek nedensel güce sahip olduğunu gösteren kuantum fiziği tarafından desteklenmektedir. Parçacıkların, onları nasıl ölçtüğünüzden bağımsız hiçbir özelliği yoktur. Başka bir deyişle, bilinçli bir gözlemci gerektirirler. Bilişsel bilim adamı Donald Hoffman, bu deneysel gözlemlerin bilincin gerçeklik için temel olduğunu kanıtladığına inanıyor. "Gerçeğe Karşı Dava: Evrim, Gerçeği Gözümüzden Neden Sakladı" adlı son kitabında evrim teorisinin bilinci anlamada yanlış yola sürüklediğini söylüyor. Bilimi tamamen farklı bir zeminde yeniden başlatmamız gerektiğini, zihnimizin var olduğu kaba gerçeğinden yola çıkarak ve oradan evrim teorisinden, kuantum fiziğinden ne elde edebileceğimizi belirleyerek başlamamız gerektiğini savunuyor.

Christof Koch

...

Kısacası bilinç hakkında iki temel görüş vardır: Materyalizm ve düalizm. Materyalistler, sadece fiziksel maddenin var olduğunu söylerler. Onlara göre bilinç fiziksel beyinden çıkar (bir şekilde, kimse nasıl olduğunu açıklayamaz). Düalistler ise bilincin maddeden ayrı bir şey olduğunu savunurlar. Her iki bakış açısı da bilimsel açıdan tamamen tatmin edici değildir. Materyalizm, maddenin bilinci nasıl ürettiğini açıklayamaz; düalizm, maddi olmayan bilincin madde ile nasıl etkileşime girdiğini izah edemez.

Bilincin doğasına ilişkin tüm heyecan verici yeni araştırmalara rağmen, hala neden ve nasıl var olduğu hakkında hiçbir fikre sahip değiliz. Onu çevreleyen sorular ihtilaf, anlaşmazlık ve uyumsuzlukla çınlıyor: Nasıl bilinçliyiz? Kökenleri nelerdir? Bilinç tam olarak nedir? Veya maddenin parçacıklarında bilinç varsa, insan gibi büyük bilinçli varlıklar üretmek için bu parçacıklar nasıl birleşmektedir?

Rabbimizin buyurduğu gibi: "Sana ruh hakkında soru sorarlar. De ki: Ruh Rabbimin emrindendir ve size pek az bilgi verilmiştir." (İsra Suresi, 85)

...

(*) Zor problem; temelde, öznel bilinç deneyiminin, beyni oluşturan kimyasal reaksiyonlardan ve nöral bağlantılardan nasıl ortaya çıktığı sorusudur. ❖

KAYNAKLAR

1. Bilinç Beyinde Saptanabilir mi? HBT Sayı: 287 – 23 Eylül 2021

2. Kendi Zihnimize Sahip miyiz? Meghan O'Gieblyn (Web)

3. Panpsişizm: Muzdan Bisiklete Her Şeyin Bilinçli Olduğu Trippy Teorisi Avery Hurt (Web)

4. Bilinç: Zihnin En Büyük Gizemi. Eric James Beyer 12 Nisan 2021 (Web)

Ben Abdullah'ın Beyniyim

DR. SELÇUK ESKİÇUBUK

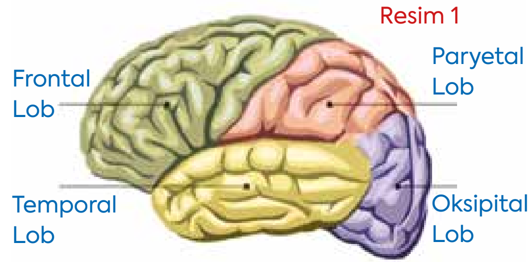
"Allah, insanların tabiatı incelemesini istemeseydi, onlara o muhteşem beyin denilen organı vermezdi."

Galile (1564-1642), bu sözleri yıllar önce söylemişti ama o yıllarda henüz beynin fonksiyonlarını kimse bilmiyordu. Zamanla bilim ve teknoloji ilerledi, bu sözün doğruluğu daha da anlaşıldı.

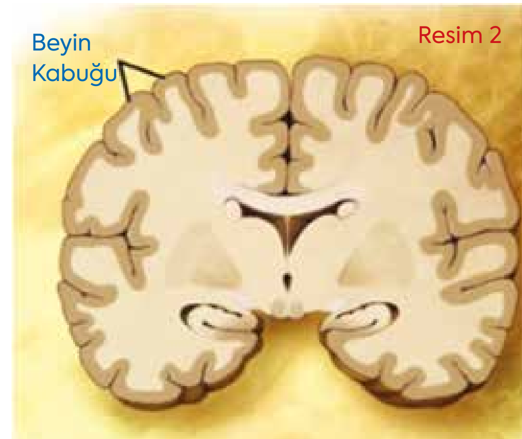
İşte ben Abdullah'ın beyniyim. Şimdi size biraz kendimden bahsedeyim: Ben; birbirine bir köprü ile bağlanmış iki yarım küre şeklinde bir organım. Kafatası kemikleri içinde çok güzel bir koruma altındayım. Her yarım kürem 4 ayrı bölümden oluşur. Bunlara sizler frontal, temporal, paryetal ve oksipital lob diye isimler verdiniz. (Resim 1)

Ben, 1,3 kg ağırlığında, 1 litre su, 160 gr yağ, 110 gr protein, 15 gr şeker ve 10 gr tuzdan yaratılmış bir organım. Ama biliyor musunuz Abdullah'ın vücudundaki en karmaşık ve sırları henüz çözülemeyen bir organım. Belki de evrendeki en karmaşık yapı benim. Dış yüzeyimi örten koyu renkli bir örtüm var. O örtü 2-5 mm kalınlığında ve yaklaşık 2,2 m² lik yüzeye sahiptir. Sizler buna "beyin kabuğu" diyorsunuz. (Resim 2) Evrenin en karmaşık canlı yapısı beyinse, onun da en karmaşık yeri beyin kabuğu olduğunu biliyor musunuz? Siz de, belki Abdullah da bilmiyordur. Ama ben her an durmadan çalışan bir makine gibiyim.

Sol beynim; konuşma, matematiksel işlemler, diziler, sayılar ve analiz gibi akılcı özelliklerde çok üstündür, mantıklı ve doğrusal çalışır. Sağ beynim ise, hayal kurma, renkler, boyut, hacim, müzik, ritim, sanat, estetik düşünce gibi hayata anlam katan fonksiyonların icra edildiği yerdir. Detaydan çok resmin bütünüyle ilgilenmekte ve bilgiyi, şekil ve hayal gücüyle işlemektedir. Sağ beynin ayrıca duygular, inanma ve hayallerin etkisinde olduğu, fotoğrafik yani bütünsel öğrendiği de ortaya çıkmıştır. Öğrenmede çok daha hızlı ve etkilidir. İkisi bir arada tam bir bütün olurlar. Abdullah'ın sağ beyni daha aktif olarak çalışır.

Resim 1

Resim 2

Beyin kabuğum; Abdullah'ın dünyayı anlamaya çalışırken kullandığı en önemli aracıdır. Onun için beyin kabuğuna 'akıllı beyin' de diyorlar. Burası, düşünen ve karar veren bölümdür. Doğru veya yanlış noktalarda sistemi çalıştırır. Günlük hayatta Abdullah burasını %2 oranında kullanırken bilinçaltını %98 oranında kullanır. Bilinçaltı henüz çözülememiş sırlarla doludur.

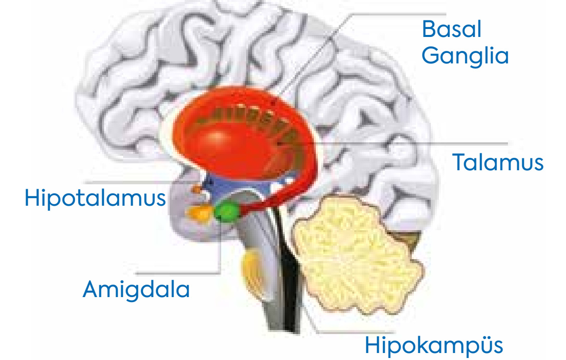
Abdullah'ın beyin kabuğundaki merkezî sinir sistemi hücrelerinin sayısı 23 milyardır. (Resim 3) Her hücre ayrıca kendisi gibi 100 bin hücre ile bağlantı yaparak büyük bir ağ oluşturur. Geceleri beyin kabuğundaki sinir hücrelerinin trilyonlarca bağlantısı yaklaşık %20 küçülüp, büzüşür, sabah tekrar eski hale gelir ama Abdullah'ın bunlardan hiç haberi olmaz.

Resim 3

Eskiden beyin hücrelerinin sayısının değişmez olduğu, doğumla gelen sayıda sinir hücrelerden ibaret olduğu sanılıyordu. Ancak sonradan keşfedildi ki beynin bazı bölgeleri hücre üretme yeteneğine sahiptir. Mesela öğrenme ve hafıza oluşumunda görevli hipokampüs bölümü, (Resim 4) yaşlılıkta beyindeki kök hücrelerden taze hücre üretebiliyor. Bu yeni beyin hücresi üretimine "nörogenezis" adı veriliyor. Öğrenme, egzersiz, çevre zenginleştirme nörogenezi artırırken hafızayı da iyileştirir. Buna karşılık hafıza için olumsuz etkileri olan stres, yaşlanma ve birçok hastalık da nörogenezi azaltır.

Resim 4

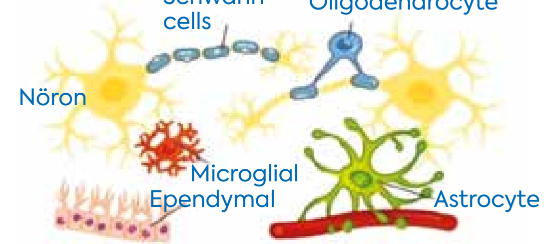

Abdullah benimle ilgili bu bilgileri daha yeni öğrendi, çok seviniyor. Havanın iyi olduğu günlerde bol yürüyüşler yapıyor, boş vakitlerinde kitap okuyor ve beyin jimnastiği için bol bulmaca çözüyor.

...

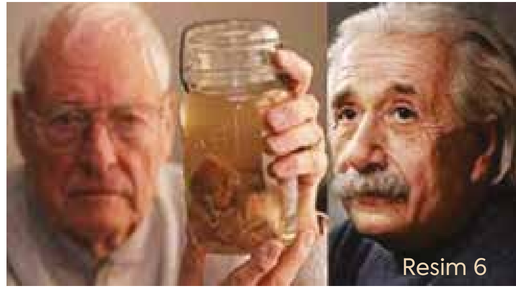
Benim hemen hemen her bölgemin ayrı bir görevi vardır. Mesela sinir hücrelerimin toplam ağırlığı 180 gr iken gliyal hücrelerim 420 gr ağırlığındadır. Beyin hücrelerimin sayıca %90'ı gliyal hücreler adı verilen küçük destek hücreleridir. (Resim 5) Bunlar beynin beyaz kısmını oluşturur. Glial hücreler (Astrosit, oligodendrosit, mikroglia ve ependim hücresi) asıl düşünme işini gerçekleştiren gri kısımdaki sinir hücrelerine fiziksel ve beslenme olarak destek olurlar, onları aynı zamanda da korurlar.

Resim 5

Yıllarca Glial hücrelerimin fonksiyonlarını bilemediler. İçimde keşfedilmeyi bekleyen daha nice sırlar saklıyorum!.. Mesela Einstein'in beyninde "sol parietal kortekste" sinir hücresi başına düşen glial hücre sayısı çok daha fazla bulunmuştur. Bu durumun doğuştan mı yoksa analitik matematiksel düşünme ile ilgili alanlar olduğu için çok kullanıldığından mı büyümüştür? Henüz kimse bilmiyor. Ama Abdullah, Einstein gibi birisi olmadığı için çok seviniyor, yoksa ben ölünce benim de beynimi alıp incelemek isterler, kesip biçerlerdi diyor. (Resim 6)

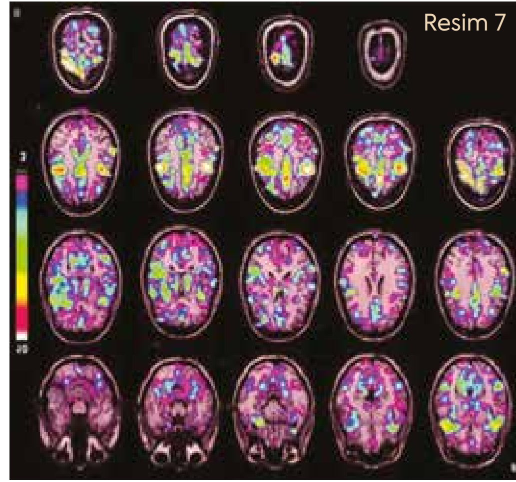
...

Resim 6

Beyin kabuğumun altında geniş yer tutan beyin dokumda bazı özel bölümlerim vardır, mesela hipotalamus, hipofiz, epifiz, limbik sisitem, amigdal, hipokampüs ve Rafe çekirdeği gibi. Ve benim çok özel bir lenf damar ağım olduğunu biliyor musunuz? Bu sisteme 'glenfatik sistem' diyorlar. Beynimin içinde beyin omurilik sıvısı denen bir sıvı üretilir. Bu sıvı; benim içimden dışa doğru akış gösterir ve bu akış sistemi glenfatik sistemin temelini oluşturur. Bu sıvı beyin hücrelerinin arasından gelir ve beyin hücreleri tarafından oluşturulan atık, zararlı maddelerin uzaklaşmasını sağlar. Ama Abdullah'ın bunlardan hiç haberi olmaz.

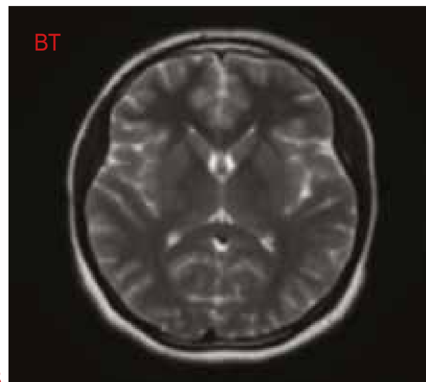
Abdullah; yan yatar pozisyonda uyursa beynini temizleyen sistemimin çalışması hızlanır. Yüzükoyun ve sırt üstü uyursa sistemim yavaşlar. Sonuç olarak yan yatıp uyuduğunda ben daha iyi temizlenir ve zararlı maddelerden arındırılırım. Bu durumu günümüzde bilim insanları fonksiyonel beyin MR'ı çekerek tespit edebiliyorlar. (Resim 7)

Abdullah bir gün eline bir kitap almış okuyordu. Orada şu cümleleri gördü: "Peygamberimiz yatağına girdiğinde sağ tarafına yatardı" (Riyazü's-Salihîn; c.2 s. 206-209) "Hz. Peygamber, uyumak üzere uzandığında sağ elini yanağının altına koyardı." (Camiüssağir Hadis No: 6558) Abdullah da bunları okuduktan sonra uyurken artık yan vaziyette uyumaya başladı. Aslında bilimin yeni keşfettiği bu olay; Hz. Muhammed'in bir yaşam biçimiydi. Siz de bunu deneyebilirsiniz.

Resim 7

fonksiyonel beyin MR'ı

Abdullah bir gün de eline kardeşinin tıp kitabını almış gizli gizli okuyordu. "Günümüzde çekilen Beyin Tomografisi (BT), MR'ı, Fonksiyonel beyin MR'ı (Resim 7), EEG'si, topografik beyin haritalaması (QEEG) ve zeka testi (IQ testi) gibi tetkiklerle çözülen bunca sırlara rağmen öğrenilen kısım yine de buzdağının görünen kısmı kadar bile değildir. Bunlarla bazı hastalıklara tanılar konmuş ama beynin sırları daha çözülememiştir. Bilim insanları durmadan yeni yöntemler üzerinde çalışıyor, bunlardan bir tanesi de bir sinir haritalama sistemi olan Konnektom. Ancak 300 nöronluk bir canlı olan solucanın konnektomunu elde etmek için 16 yıl gibi bir sürenin geçtiğine bakılırsa daha çok zamana ihtiyaç vardır."

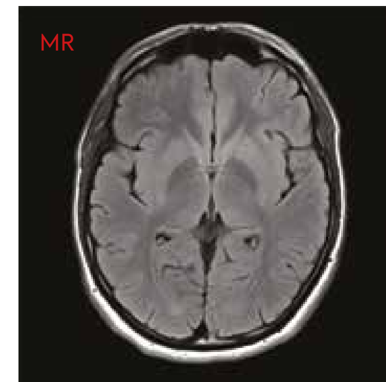

Resim 8

Abdullah kitabın kapağını kapattı ve düşünmeye başladı: Her insan araştırmacı olamaz ama kendine verilen akıl, mantık ve zekâsını kullanır, düşünür ve sonuca varabilir mi?

Ve başını kaldırıp kainata baktı, görülebilen yıldızları seyretti. Ne muhteşem bir manzaraydı. Astronomi kitaplarında evrende bugün yaklaşık 100 milyar galaksi, her galakside ortalama 200 milyar yıldız bulunduğu yazıyordu. Yine evrenin ezeli olmadığı ve bir başlangıcının olduğunu, bu başlangıcın ise 13,7 milyar yıl önce büyük patlama adı verilen "Big Bang" yaratıldığı ileri sürülüyordu. Sonra galaksiler, yıldızlar, güneş ay ve gezegenler yaratılmıştı. Dünyanın yaratılmasından sonra üzerinde yaşama elverişli hayat şartları konulunca bakteriler, mikroplar, bitkiler, hayvanlar ve insanlar yeryüzünde boy göstermişlerdi. Sanki insanın rahatı için her şey hazırlanmıştı.

Abdullah; beynimin önemli özelliklerinden biri de düşünmek diye içinden geçiriyordu. Düşünüyorum ama işin içinden çıkamıyorum, diyordu. Bütün bu olaylar tesadüfen mi oluyordu, kendi kendine mi oluyordu? Yoksa sebeplerin aklı mı vardı da onlar mı yapıyordu? "Elementler bir araya gelip kimyasal bir değişim geçirir, tek hücreli bir canlı oluşur sonra biyolojik bir değişim başlar oradan çok hücreli canlılar, bitkiler, hayvanlar ve insanlar meydana gelir. Bütün canlılar, türler bu şekilde birbirinden meydana gelir." Bu akıllı ve mantıklı bir insanın düşüncesi miydi?

Resim 9

Annesinin karnında bir zigottan kendi meydana gelişini, organlarının oluşmasını, doğumunu, bugünlere gelişini düşündü. Bu kadar mükemmel bir varlık oluşunu, beyninin yapısını ve görevlerini düşündü. Kendi yaratılışında tesadüflerin, kendi kendine oluşların yeri var mıydı? Veya sebeplerin aklıyla yaratılmış olabilir miydi? Bir cevap arıyor ama bulamıyordu.

Ve sonra bir kitapta yazılan şu cümlelere rast geldi:

"Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılmasında, gece ile gündüzün birbiri peşinden gelmesinde, insanlara fayda veren şeylerle yüklü olarak denizde yüzüp giden gemilerde, Allah'ın gökten indirip de ölü haldeki toprağı canlandırdığı suda, yeryüzünde her çeşit canlıyı yaymasında, rüzgârları ve yer ile gök arasında emre hazır bekleyen bulutları yönlendirmesinde düşünen bir toplum için (Allah'ın varlığını ve birliğini ispatlayan) birçok deliller vardır." (Bakara, 65)

"Onlar, ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken (her vakit) Allah'ı anarlar, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünürler (ve şöyle derler:) Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tesbih ederiz. Bizi cehennem azabından koru." (Âl-i İmran, 191)

"İnsan düşünmez mi ki, daha önce o hiçbir şey olmadığı halde biz kendisini yaratmışızdır?" (Meryem, 67)

"Hâlâ düşünmüyor musunuz!" (Yunus, 3)

"Hâlâ akıl erdiremiyor musunuz (düşünmüyor musunuz)?" (Yunus, 16)

Evet dedi Abdullah, işin sırrı kainatı gözlemek, düşünmek ve mantıksal akıl yürütme yapmaktaymış. Ve ben sonunda O'nu buldum, dedi. İçine huzur dolmuştu ve gülümsüyordu... Sizce Abdullah Kimi buldu? ❖

Nasıl Putperest Oldular?

ÜMİT ŞİMŞEK

Bir de dediler ki:
"Sakın tanrılarınızdan vazgeçmeyin.
Vedd'i, Süvâ'ı, Yeğus'u, Yeûk'u ve Nesr'i bırakmayın."
(Nuh Sûresi, 71:23)

NUH KAVMİNİN helâkine yol açan azgınlığını, Kur'ân, Hz. Nuh'un dilinden naklederken, onların putlarına nasıl bir taassupla bağlı bulunduklarını da, belli başlı putlarının isimlerini vermek suretiyle anlatıyor.

Bir yandan Nuh kavminin inat ve taassubunun, bir yandan da Nuh Aleyhisselâmın sabır ve sebatının derecesini kavrayabilmek için, bu mücadelenin süresini de hatıra getirmek gerekir. Bu, birkaç ay yahut birkaç sene süren bir mücadele değildir. Gerçi bu kadarı da, kendimizi böyle bir mücadelenin içinde bulduğumuz zaman, bize asırlar kadar uzun gelebiliyor. Fakat Nuh Aleyhisselâmın kavmi ile mücadelesi gerçekten asırlarca sürmüştür. Kur'ân, bize, bu büyük peygamberin o zalim kavim içinde dokuz yüz elli sene kaldığını haber veriyor.

Bir topluluğu asırlar boyunca bâtıl ilâhlara köle eden bir taassubun şiddeti karşısında hayrete düşmemek elde değildir. Bu kadar uzun süre içerisinde bu insanlar bir an olsun akıllarıyla baş başa kalmamışlar mıydı? Peygamberlerinin kendilerine anlattıklarından veya etraflarında cereyan edip duran hadiselerden bir ibret dersi olsun çıkaramamışlar mıydı?

Belli ki onlar, kendi elleriyle kendilerine nasıl bir âkıbet hazırladıklarını görebilecek durumda değildiler. Fakat onları bu yola sürükleyen, yüzyıllar sonrasını gören bir gözle bunu yapmış ve onları son derece masum görünüşlü bir noktadan yola çıkararak ateşin tam ortasına atmıştı.

İbni Abbas'ın bildirdiğine göre, bu put isimleri, aslında salih kimselere ait idi. Onlar öldükten sonra, Şeytan o kavme, "Toplantı yerlerinizin karşısına bunlar için anıtlar dikin ve onların adlarını verin" diye telkinde bulundu. Önceleri bunlara tapan yoktu; fakat onlar ölüp gittikten sonra, bu isimlerin sahipleri hakkındaki bilgiler de unutuldu ve insanlar onlara tapmaya başladı.

Aynı mahiyetteki daha başka rivayetlere göre de, bu putlardan Vedd, kavmi içinde çok sevilen salih bir kişi idi. Onun ölümünden sonra arkasından yas tutan kavmine insan suretinde yaklaşan İblis, "Size onun bir resmini yapsam, toplandığınız yere o resmi koyup da onu ansanız nasıl olur?" diye sordu. Onlar bunu kabul ettikten bir süre sonra, "İsterseniz evlerinize de onun resmini yapayım; böylelikle hepiniz evinizde de onu anarsınız" dedi. Onlar bunu da kabul ettiler. Derken aradan nesiller geçti. Çocuklar, büyüklerini, Vedd'in resimlerine tazimlerini sunarken buldular. Bir süre sonra da Vedd'in niçin anıldığı unutuldu; tanrı diye ona tapılmaya başladı. Böylece, Adem oğullarından salih bir kul, yeryüzünde Allah'tan başka tapılan ilk insan haline geldi.

Şu dalâlet macerasının seyrine bir bakacak olursak, başında, yüzyıllar sonrasına yatırım yapan bir İblis şeytanetini, sonunda ise, burnunun dibini göremeyen bir insan şaşkınlığını görürüz. Ezelî düşmanı karşısında böyle bir duruma düşmek, insan nesli için ne kadar haysiyet kırıcıdır!

Burada dikkatten uzak tutulmaması gereken en önemli bir nokta, Nuh kavminin bu aşamaya bir anda gelmediğidir. Eğer onlar bir gün sağlam bir itikat sahibi iken ertesi sabah kalktıklarında kendilerini puta tapar vaziyette bulmuş olsalardı, nasıl bir tuzağa düşmüş olduklarını anlamakta o kadar zorlanmazlardı. Fakat Allah'ın makbul kullarını hayırla anmak gibi masum bir görüntü altında başlayan süreç, onları, zaman içinde Allah'a ortak koşmak gibi bir felâketin tam ortasına sürüklemiştir. Kur'ân'ın bu kıssayı, putların isimlerini de verecek kadar ayrıntılı bir şekilde anlatmasında bütün toplumlar ve bütün zamanlar için büyük ibretler vardır.

Yalnız, bu kıssaları yerli yerince okumak ve onlardan çıkarılması gereken dersleri çıkarmak için, ileri görüşlülükte İblis'ten geri kalmamak gerekiyor:

Bulunduğumuz yere değil, gittiğimiz tarafa bakışımızı çevirmek; ektiğimiz şeyin küçüklüğüne değil, ondan çıkacak şeyin büyüklüğüne bakmak; her yüceltmede bir şirk çekirdeğinin bulunabileceğini hiçbir zaman hatırdan uzak tutmamak... ❖

2021 Mevlid Kandili'ndeki Çok Nadir Rastlanabilecek Bir Tevafuk

PROF. DR. MUSTAFA NUTKU

Miladî Takvimde bu yıl 17 Ekim 2021 Pazar gününü 18 Ekim Pazartesi gününe bağlayan gece, Hicrî Takvimde 11 Rebi-ül Evvel'i 12 Rebi-ül Evvel'e, gene bir Pazar gününü Pazartesi gününe bağlayan ve "Peygamberimiz'in (asm) doğum yıldönümü" (Mevlid Kandili) olan bir geceydi. Miladî ve Hicrî takvimlerdeki bu uyum ise, fevkalade nadir rastlanabilecek bir hâldi.

Peygamberimiz (asm) ayın hareketini esas alan Hicrî Takvime göre Rebî-ül Evvel ayının 12. günü ve Türkçe'deki karşılığı "Pazartesi" olan 12. günün sabahı dünyamızı ve rahmet olarak gönderildiği âlemleri şereflendirmişti. O gün, Miladî takvime göre ise, 571 yılının Pazartesi gününden başka bir gün; 20 Nisan günüydü.

Peygamberimiz (asm) Hicrî takvimle altmış üç yaşını doldurduğu (Miladî: 632 ve Hicrî: 11'deki) diğer bir Rebi-ül Evvel ayının, doğumunda olduğu gibi yine haftanın günlerinden bir Pazartesi gününe tevafuk eden 12. günü de, dünyadaki cismanî hayatını terk ederek, ruhu Refik-i Âlâ'ya yükselmişti.

...

Haftanın günleri arasında "Pazartesi gününün, Peygamberimiz'in (asm) hayatında mühim hadiselerin cereyan ettiği özel bir gün" olduğu dikkati çekmektedir:

Peygamberimiz'in (asm) doğumu ile dünyayı ve âlemleri şereflendirmesinden başka, kendisine peygamberlik vazifesinin bildirilmesi, Mekke'den hicretle Medine'ye gelişi ve mübarek ruhunun kabzedilmesi, hep Pazartesi günlerinde olmuştur.

Bundaki hikmetin ne olabileceğine belki de gereksiz yere merakımızı sarf etmek yerine, kendimiz için "bu çok ince sırlı tevafuk"tan alabileceğimiz bazı mühim dersleri de alabilmeye çalışırsak, daha isabetli hareket etmiş oluruz.

"Alabileceğimiz en mühim derslerden biri" de, belki şu olabilir: Dünyadaki hayatımız bize sanki pek uzunmuş gibi gözükse de ve dünyada ebedî kalacakmışız gibi, ömür sermayemizi değerlendirmekte bazen ihmaller göstersek de; onu "sadece—bir Rebi-ül Evvel'in 12. Pazartesi günü gibi—içinde yaşadığımız günden ibaret olarak varsaymamız," hakikî istikbalimiz ve ebedî menfaatlerimizin bizi beklediği âhiretimiz için daha faydalı olabilir.

Çünkü insanın ömrü, onu insana veren Allah tarafından birer günlük kısımlara bölünmüştür ve insan, ömrünün birer günlük birimlerini hangi iman, niyet ve gaye ile ve hangi işleri yaparak geçirirse, kendisine sadece bir defalığına verilmiş ve tekrar verilmeyecek olan ömrünü de öyle geçirmiş olmaktadır!

Bir saatin, zamanı gösteren kısa ve uzun ibrelerini (akrep ve yelkovanını) veya dijital rakamlarını elimizle geriye döndürebiliriz; fakat gafletle geçen ömür saatlerimizi ve dakikalarımızı tekrar yaşamak için, ömür müddetimizi—bir filmi seyrederken öncesine gider ve en başa alır gibi—geri döndürebilmek ve tekrar yaşayabilmek imkânımız yoktur! Böyle bir durumda ise, "aklını iyi kullanan bir insan," geri dönmemek üzere geçen zamanının kıymetini düşünür; onu israf ederek tüketmekten kaçınmaya; çok kârlı bir âhiret ticaretinin sermayesi olabilecek şekilde ebedî ve çok büyük kârları kazanmak yolunda tam bir şuurla ve dikkatle kullanabilmeye çalışır. Bunu yapabilmek için de, insanlığın en büyük rehberi olan Resulullah'ın (asm) Sünnet-i Seniyyesine tâbi olur ve onun ilmî vârisleri olan âlimlerin izinde gider.

...

Rebi-ül Evvel ayının 12. gününün "Peygamberimiz'in (asm) doğumunun yıl dönümü" olduğu Müslümanların büyük ekseriyeti tarafından bilinmesine rağmen, aynı zamanda "Onun (asm) vefatının da yıl dönümü" olduğunun, Müslümanların daha büyük bir ekseriyeti tarafından bilinmemesinin sebebi acaba ne olabilir?

Bu sualin cevabının, Onun (asm) "cismen aramızda olmasa da, ruhen aramızda ve ümmetiyle çok alâkadar olması" hakikatiyle ilgili olarak verilebileceği düşünülebilir. Çünkü, Kur'an âyetleri de bize bu hakikati böyle açıkça bildirmektedir:

"Habibim, Biz seni âlemlere (başka bir şey için değil), ancak rahmet için gönderdik." (Enbiyâ Sûresi, 21/107)

"Şanım hakkı için size bir Resul geldi ki: kendinizden, gayet izzetli; zorlanmanız ona ağır geliyor, üstünüze hırs ile titriyor, mü'minlere raûf, rahîmdir." (Tevbe Sûresi, 9/128)

Peygamberimiz'in (asm) bu Kur'an âyetleriyle de açıkça bildirilen "rahmet peygamberliği" sıfatı, sadece bu âyetlerin nâzil olduğu zamandaki Müslümanlar için değil; kıyamete kadar gelecek bütün Müslümanlar, bütün insanlar ve bütün âlemler içindir!..

Yukarıda mealleri nakledilen âyetlerde bildirildiği gibi, "mü'minlerin zorlanması ona ağır gelen, onların üstüne hırs ile titreyen, mü'minlere raûf ve rahîm olan" Resulullah'ın (asm), altmış üç yaşındayken bir Rebi-ül Evvel ayının 12. Pazartesi günü vefat etmiş olması değil; Onun (asm) o tarihten altmış üç yıl önceki bir Rebi-ül Evvel'in 12. Pazartesi gecesi bedenen doğmuş ve daha sonra—bedenî hayatını dünyadaki her fanî gibi tamamlamış olsa da—"ruhen halen hayatta, kendi aralarında ve kendileriyle alâkadar oluşu" mü'minlerin âleminde çok daha fazla yer almalıdır!..

Rebi-ül Evvel ayının 12. günü aynı zamanda Onun (asm) "vefat yıldönümü" de olmasına rağmen, belki bu sebeple, o gün yalnız "Onun (asm) doğum yıldönümü" olarak hatırlanmakta ve İslâm âleminde daima bu mânâyı işleyen programların icrasına çalışılmaktadır.

Bu gerçeğin de ışığı altında, herhalde şu soruyla nefsimizi tekrar murakabe etmeli ve hesaba çekmeliyiz: "Madem ki Onun (asm), 'Rahmet Peygamberi' olarak, zorlanmamız Ona ağır gelen, üzerimize hırs ile titreyen, rahîm ve raûf olan ruhu aramızda ve bizimle alâkadar; acaba biz Onunla (asm) ve Sünnet-i Seniyyesiyle ne kadar alâkadarız; bilhassa Hac ve Umre vesilesiyle kabrini ziyaret ettiğimizde, Onun (asm) ruhunun bizimle alâkadarlığını ne kadar hissedebildik veya hissedebileceğiz?"

Her türlü hamd ve övgü, medih ve minnet, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a (cc) mahsustur.

Salât ve selâm, Efendimiz Muhammed (asm) ile, onun âl ve ashabının üzerine olsun.❖

'Çocukların Okula Başlama Yaşı Ne Olmalı?'

FEYZULLAH AKDAĞ
Psikolojik Danışman

Soru: Hocam hayırlı çalışmalar diliyorum. Çocukların anaokuluna ve ilkokula başlama yaşı kaç olmalı? Teşekkür ederim.

Bu soru ülkemizdeki ve dünyamızdaki birçok ebeveynin aklını kurcalayan bir konudur.

Öncelikle konuyla ilgili sonuç cümlemi en başta aktarayım: Ben bir psikolojik danışman olarak çocukların 5 yaşını doldurmadan anaokuluna başlamalarını doğru bulmuyorum. Maalesef günümüzde evlatlarımızı mümkün mertebe erkenden evlerinden koparmaya yönelik anlayış ve politikalar giderek güçleniyor. Bu durum çocuğun anne, baba ve evinden edinmesi gereken donanımları tam olarak alamamasına neden oluyor. Evlatlarının sadece akademik başarısına odaklanan ebeveynler ve modern hakim paradigma, çocuğun anne ve babadan erken ayrılmasıyla diğer alanlarda yaşayacağı problemleri göz ardı etmektedir.

Çocukta aile, cinsiyet, roller, öz bakım, dil, kültür, ahlak, din gibi çok önemli konuların ilk şemaları hayatının ilk 5 yılında oluşur. Bu önemli konularda oluşacak şemalar hayatının geri kalan döneminde bu konulara karşı geliştireceği tavır ve kişilikte belirleyici bir işleve sahiptir.

Bahsettiğimiz kavramların sağlıklı bir şekilde öğretilebilmesi, karşılık beklemeyen güvenilir kişilerce, sıcak bir yuvada güven içerisinde mümkündür. Burada bahsi geçen karşılık beklemeyen güvenilir kişiler, anne ve baba; sıcak bir yuva, ev; güvenli ortam ise aile ortamıdır. Örneğin çocuk cinsiyet rollerinin öğrenildiği/pekiştirildiği 3-4 yaş aralığında ebeveyninden çok kreşte ya da anaokulundaki öğretmenini ve sınıf arkadaşlarını gördüğü takdirde cinsiyet rollerini öğrenmesi kolay olmayacaktır. Erkek çocuk babasından; kız çocuk annesinden taklit ederek öğrenir cinsiyet rollerini.

0-4 yaş aralığı çocuğu öncelikli olarak güven ve girişimcilik değerlerini kazanır. Aynı zamanda bu dönemde çocuğun dikkati dışarı doğru değil içeriye doğrudur. Yani o dönem için arkadaş ihtiyacından ziyade, kendine yönelerek hayata karşı kişilik temellerini atacağı dönemdir. Arkadaş ortamı, işbirliği ve rekabet ortamıdır. Aile ortamı ise tek yönlü güven ortamıdır. Çocuk aile, cinsiyet, roller, öz bakım, dil, kültür, ahlak, din konularını güvenli bir hücre olan ailede öğrendikten sonra arkadaş ortamına geçiş yapmalıdır. Aksi takdirde henüz temeli inşa edilmemiş kavramları farklı kültürlere mensup akranlarından ve öğretmenlerinden gelen karmaşık mesajlarla almaya başlarsa şüphe kavramıyla tanışacaktır.

Bununla beraber henüz öz bakım becerileri konusunda ustalaşmadığı için en ufak bir hatasında örneğin altına kaçırdığında diğer arkadaşları tarafından alaya alınma ihtimali çok yüksek olduğu için çocuk utanç duyguları içinde yeni şeyler öğrenmeye girişemeyecektir. Oysa o çocuk evinde annesinin nezaretinde olsaydı çevresinde kendisiyle rekabet halinde olan akranları olmadığı için güvenli ev ortamında gerekli müdahalelerle bu konuda da ustalık kazanarak hayata daha sağlıklı bir şekilde hazırlanmış olacaktı.

Çocuk 4 yaşını doldurduktan sonra genel olarak bahsini ettiğimiz kavramları öğrenmiş ve benimsemiş haldedir. Bu yaştan itibaren çocuğun dikkati dışarı doğru yönelir ve artık arkadaş ister. 4-5 yaş aralığında yakın akraba çocuklarıyla ve yakın komşu çocuklarıyla oynaması sağlandıktan sonra 5 yaşından (60 ay) itibaren farklı kültürden gelen akranlarıyla da tanışmaya hazır olacaktır. Yani artık anaokulu için her açıdan hazır bir çocuk vardır.

Güven ve girişimcilik konularında problem yaşayan yetişkinlerin önemli bir bölümünün 0-4 yaş aralığında yaşadıkları olumsuz deneyimlerden etkilenmiş olduklarını aklımızdan çıkarmamakta fayda vardır. Varsın evladımız bir yıl daha geç öğrensin okuma yazmayı, ama bahsini ettiğimiz kavramları en güvenilir yerde korkmadan öğrensin. ❖

Sorularınızı *ruhsalsifa@gmail.com* adresine yazabilirsiniz.

HAZIR CEVAPLAR

HAZIRLAYAN: PINAR ÇAĞLAR

ÇOK HIZLI GİDİNCE GERİDE KALAN

Bir Kızılderili Reisini otomobile bindirmişler. Kızılderili Reisi bu yolculuktan hiç hazzetmemiş, rahatsız olmuş. Bunun sebebini sorduklarında ise çok güzel ve anlamlı bir cevap vermiş. Çok gören, çok bilen fakat az hazmeden günümüz anlayışını ele veren bir cevapmış bu:

"O kadar hızlı gidiyoruz ki, ruhum arkada kaldı."

ANLAMAK İÇİN NE LAZIM

Shakespeare, bir keresinde "Seni anlıyorum" diyen birisine kendi üslubuyla çok güzel bir şöyle cevap verdi. Anlamak için sadece aklın değil kalbin de olması gerektiğini böyle ifade etti:

"Hissedemediğin bir şeyi anlayamazsın!.."

RESİMLERİ NEDEN BÖYLE İMİŞ?

Picasso'ya sormuşlar:

"Resimleriniz niçin böyle? Gerçekliği niçin kırıyorsunuz? Nesneleri niçin çarpıtıyorsunuz?"

Picasso duraksamadan cevap vermiş ve belki de iyi ve seviyeli olmayı değil aceleci olmayı seven günümüz insanına bir serzenişte bulunmuş:

"Çünkü otomobille seyahat ediyorum." ❖

HAZIRLAYAN: DOÇ. DR. ERHAN PİŞKİN

Soru 1:

"Yolun uzunluğu"
Eymen, A ilinden B iline seyahat ederken aradaki C ilinden de geçecektir. A'dan B'ye doğru ilerlerken yolda:
tabela 1
tabelasını görüyor. B'ye ulaştıktan sonra A'ya geri dönüyor ve yolda biraz ilerledikten sonra:
tabela 2
tabelası ile karşılaşıyor. Buna göre, A ve B arası kaç kilometredir?

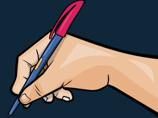
Soru 2:

"İki kefeli terazi"
İki kefeli bir terazide 1 kilogramdan 40 kilograma kadar bütün ağırlıkları tartmak için dört adet ağırlık yeterlidir. Bu dört ağırlık kaçar kilogram olmalıdır?

Not: Çözümlerinizi, **isim**, **adres** ve **telefon numaranızı** ekleyerek, "**zekasorulari@zaferdergisi.com**" adresine bekliyoruz.

Her ay soruları doğru cevaplayanlar arasında yapılacak çekilişle, bir kişiye kitap hediye edeceğiz.

Kitap kazanan okuyucularımız ay sonunda web sitemizde ilan edilecek.
www.zaferdergisi.com

Soru 3:

"Kırmızı yazı!"
Mavi yazan bir tükenmez kalem ile kırmızı yazılabilir mi?

Soru 4:

"Kuşun aldığı yol"
Aralarında 2000 metre bulunan iki bisikletli birbirlerine doğru hareket ediyorlar. Birincisi dakikada 60 metre, ikincisi ise dakikada 40 metre yol alıyor. Her ikisinin arasında da hızı dakikada 200 metre olan bir kuş gidip, geliyor. Başlangıçta birinci bisikletlinin yanında bulunan kuş, ikinci bisikletliye doğru hareket ediyor. Oraya varınca tekrar geri dönüyor ve iki bisikletli yan yana gelinceye kadar kuş gidip geliyor. Kuş, toplam ne kadar yol almıştır?

Soru 5:

"Mantık"
Aşağıda dört cümle verilmiştir. Bu cümleler birbirlerinden mantıksal olarak elde edilmiştir.
p: Her kuralın istisnası vardır.
q: Yukarıdaki cümle de bir kuraldır.
r: Öyleyse onun da istisnası vardır.
s: Demek ki istisnası olmayan kurallar da vardır.
Dikkat edilirse p ve s önermeleri birbirine zıt anlamlıdır. Bunun sebebi ne olabilir?

Geçen Sayının Çözümleri (Kasım 2021)

Çözüm 1:
Ahmet, Mustafa, Enes, Cahit, Said

Çözüm 2:
Bir kutuya 1 sarı, diğer kutuya kalan 3 sarı ve 4 kırmızıyı bırakmalıyız.

Çözüm 3:
Üçüncü olur.

Çözüm 4:
Ahmet'in silgisi evde kaybolmuş. Eymen'in kalemtıraşı okulda kaybolmuş. Erva'nın kalemi parkta kaybolmuş.

Çözüm 5:
(Cevap: 204)
1x1 lik 8.8=64 tane,
2x2 lik 7.7=49 tane,
3x3 lük 6.6=36 tane,
4x4 lük 5.5=25 tane,
5x5 lik 4.4=16 tane,
6x6 lık 3.3=9 tane,
7x7 lik 2.2=4 tane ve
8x8 lik 1.1=1 tane olmak üzere toplam 204 tane kare vardır.

Karikatür Okumaları

Vaktidir
OSMAN SUROĞLU

Namaz, onu esir etmek isteyen maddeye karşı insanın kıyamıdır. Namaz, yarattıklarıyla azametini gösteren Allah'ın huzurunda saygıyla eğilmektir. Bir nefes alması, bir lokma yemesi için tüm kâinatı çalıştıran Allah'a, insanın saygı, sevgi ve bağlılık secdesidir namaz...
Her vakit namaz vaktidir; çünkü lütuf, nimet, armağan her vakittir.❖

düşünceler

HAZIRLAYAN: ASLINUR BAHAR

Gücün yettiği kadar,
kime olursa olsun iyilik et.
Eğer o iyiliğe layık değilse sen layıksın.
İMAM GAZALÎ (RA)

Bilginin zevkine varıp okumak öyle güzel ki...
Başlayınca sürüklüyor insanı!..
FUAT SEZGİN

Kırdığın şeyi birleştirmen
onu bir bütün yapmaz..
İBN RÜŞD

Ayıbın büyüğü,
aynısı sende varken başkasını ayıplamandır.
HZ. ALİ (KV)

Kutsallarınızı koruyamazsanız,
o kutsalların binbir çileyle kurduğu toprakları da, yurdu da koruyamazsınız...
YUSUF KAPLAN

Engeller,
bir kişinin gözlerini hedefinden ayırdığında
gördüğü şeylerdir.
E. J. COSSMAN

Günahtan sakınmak
tevbe ile uğraşmaktan kolaydır.
HZ. ÖMER (RA)

Ne çok gezen bilir, ne de çok okuyan;
en çok cahil bilir, onun bilmediği yoktur.
AZİZ SANCAR

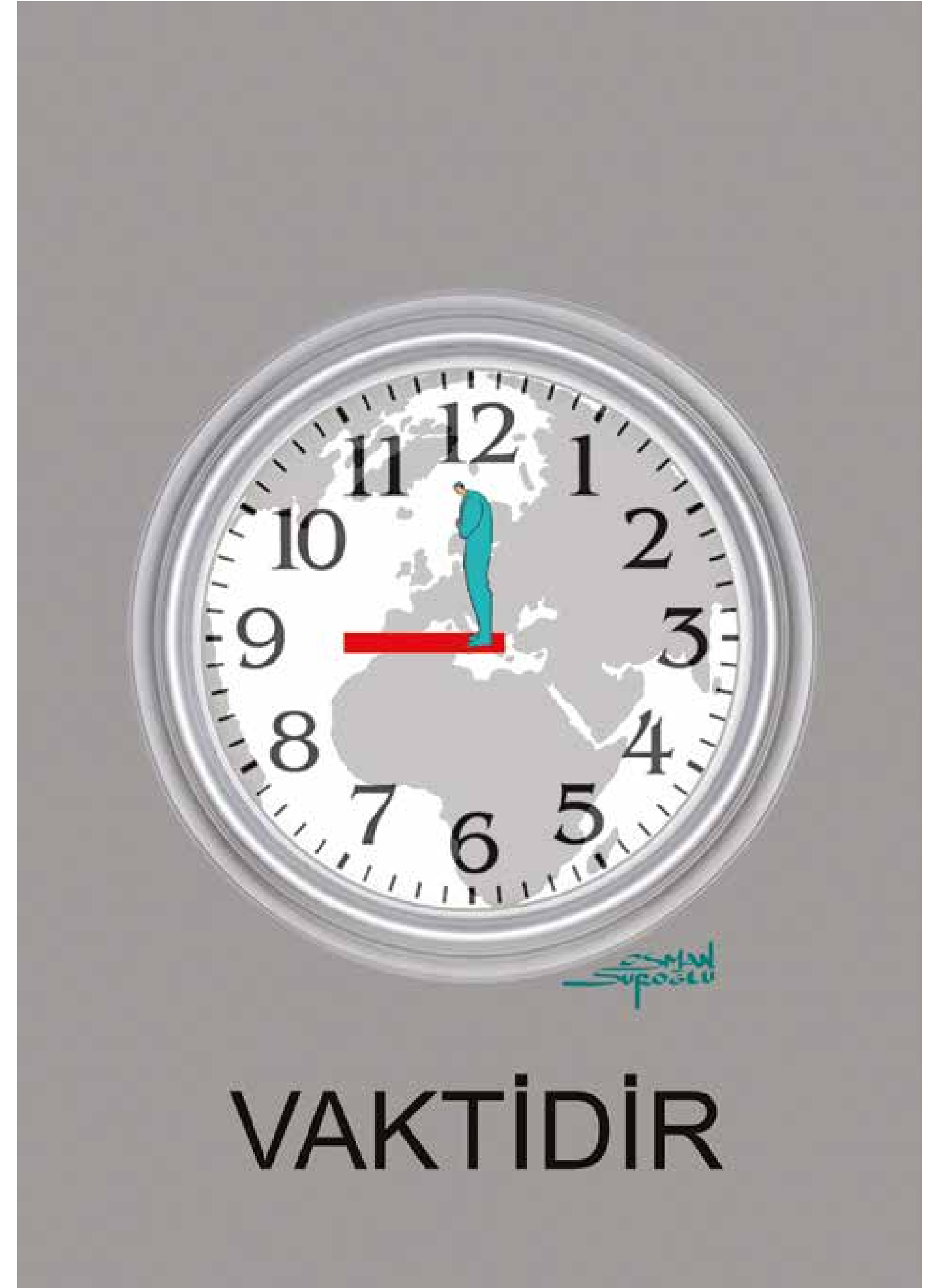
Dünyada en güzel şey,
birinin sizi seviyor ve anlıyor olmasıdır..
BALZAC

En iyiyi ararken iyiyi kaybediyorsunuz..
F. KAFKA

HAL DİLİ

OSMAN SUROĞLU

Vaktidir

Yaşlanarak değil, yaşayarak kemale erilir.

Zaman insanları değil, armutları olgunlaştırır!..

M. Selahaddin Şimşek

www.zaferdergisi.com

ISSN 2618-6047
00540
9 772618 604758